

DVA HRDELNÍ PŘÍPADY z počátku devadesátých let – reportážní ohlédnutí

Roman Cílek

Trojúhelník a traverza aneb SEČSKÉ VRAŽDY

*Náhoda je pseudonymem
Boha,
když se nechce
pod své dílo podepsat.
(Anatole France)*

PROLOG

Stává se to.

A rozumové důvody s tím nemají co do činění: občas se některý ze zločinů, svou podstatou nikoli odlišný od mnoha jiných, stane legendou. Za první republiky zahynula rukou nevypátraných vrahů celá řada pouličních prostitutek, ale příběh jen jedné z těch nutných prodavaček lásky, Otylky Vranské, přetrval v obecném povědomí celá desetiletí. Proč? Že by vliv vnějších okolností – tedy v tomto případě rozřezaného těla v kufrech, které byly vlakem poslány na cestu daleko od místa činu? Snad. Ale není třeba chodit pro příklady tak daleko. Počátkem devadesátých let se začal objevovat na naší zločinecké scéně nový jev. Vraždy podnikatelů. K jejich sečtení bychom nevystačili s prsty na obou rukou. A zase: některé ty případy se odehrály, vyřešily, či nevyřešily a rychle zapadly. Jiné ne. K těm druhým nesporně patří lidsky, kriminalisticky i soudně komplikované a vzájemně propletené dění, které se v řeci zasvěcených i laiků shrnulo pod zjednodušující pojem: SEČSKÉ VRAŽDY.

Zase vlastně taková legenda.

A když opakovaně položíme vnučující se otázku – proč?, nabídneme se stejná odpověď jako u Otylky Vranské. Že by měly takový vliv vnější okolnosti – tedy lidskou představivost burcující tajemství skryté pod neprůhlednou hladinou přehradní nádrže, dno v hloubce pětadvaceti metrů, které se mělo stát bezpečným hrobem obětí jednou provždy, a pouze neuvěřitelnou, doslova fatální shodou náhodných okolností, jejichž souběžné vyskytnutí by se dalo předpokládat snad jen v odhadu miliontin procenta, se jím nestalo...?

Snad.

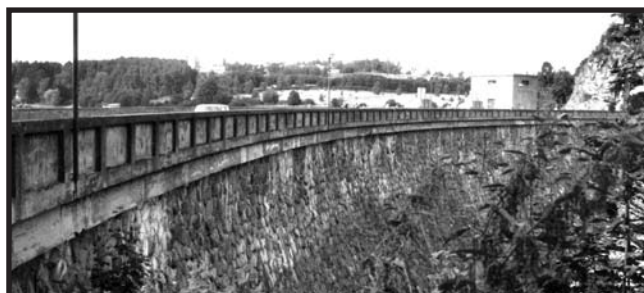
Říká se, že holá pravda, zbavená nánosu polopravd, lidové tvořivosti a uměle vyvolaných fám, je obvykle prostší než legenda.

V tomto případě o tom lze plným právem zapochybovat.

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 1 POSLEDNÍ VEČERĚ

Slovní spojení, které v nás probouzí rozličné představy. Třeba i ty biblické: u dlouhého stolu sedí muž nadaný silou osvobozující pravdy, kolem něho se tísní tučet jeho učedníků, z nichž některý ho – jak se to tak mezi lidmi dost často stává – v blízkých se přetěžkých chvílích zapřou, ba i zradí. Ale nechme bibli bibli, protože poslední večere devětadvacetiletého řidiče a soukromého podnikatele Stanislava Nováka z Hradce Králové, sto sedmdesát osm centimetrů vysokého chlapíka atletické postavy s viditelnou jizvou nad pravým okem, měla zcela jinou podobu. Především proto, že

Hráz Sečské přehradní nádrže. Místo, které se na sklonku roku 1992 v odstupu několika málo dní stalo dějištěm finálních okamžiků dvou na sobě nezávislých tragédií

na rozdíl od Krista netušil, že by byla tou poslední. Pokud by se tedy vůbec konala. Protože na předem domluvenou manželskou večeři se 26. listopadu 1992 pouze chystal, možná těšil, možná ani netěšil, ale do vyhlášené restaurace Pod Kunětickou horou poblíž Pardubic jaksi nedoputoval.

Důvod?

Dá se říci, že ryze zásadní: v čase určeném pro předložení jídelního lístku nebyl Stanislav Novák již mezi živými. A o pouhou hodinu později se jeho poškozená člověčí schránka ocitla v ledové vodě přehradní nádrže Seč na Chrudimsku.

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 2 „DVĚ STŘELNÁ PORANĚNÍ BROKOVOU ZBRANÍ...“

Následující den, sto dvacet minut po obědě.

„Přijďte, plave tu nějaký chlap.“ telefonem oznámil na policii muž, který si jako nedočkavý rybář šel aspoň očima ohlédnout hladinu nádrže u hráze.

Přijeli a dali mu za pravdu.

K vylovenému tělu přiklekl pak i lékař a překvapil přítomné sdělením, že zcela určitě nejde o sebevraha, který by skokem do vody řešil své problémy. „Jsou tu dvě střelná poranění brokovou zbraní,“ oznámil doktor a následná pitva to jen potvrdila: spojený zásah do břicha a stehna, samostatný do hlavy, z čehož ten druhý měl sice smrtelný charakter, ale po určité době zůstaly ještě poškozenému zachovány základní životní funkce. K tomuto závěru došli znalci nálezem rostlinných částic z vodní hladiny v horních dýchacích cestách mrtvého, tedy v průdušnici a průduškách. Shrnutě řečeno bylo však příčinou smrti poranění mozku, a nikoli utopení. Vzhledem k rozmístění zásahů těla a charakteru poškození oděvu se lékaři shodli na závěru, že zranění utrpěl zavražděný nejspíše v době, kdy se nacházel v poloze vsedě, přičemž výstřely byly vypáleny ze vzdálenosti pouhých několika centimetrů.

Vsedě a zblízka...

„Připomíná mi to popravu,“ vyjádřil se nad pitevním nálezem jeden z kriminalistů.

TROJÚHELNÍK – 3**KOŠILE S NÁPISEM OCEAN ATLANTIC**

Začínali.

Měli tělo, měli prvotní expertizy, znali příčinu smrti – ale nevěděli zatím, o koho se jedná. U neznámého mrtvého muže se nenašlo nic, podle čeho by se dala spolehlivě určit jeho totožnost, dokonce i snubní prstýnek, jedna z mála věcí, která mu zůstala, byl běžného charakteru a bez vyrytého nápisu. Oblečení? Standardní – o něco výlučnější se jevila jen bílá košile s krátkým rukávem, na předním dílu napříč pruhovaná a vzadu se svisle řazenými písmeny tvořícími slova OCEAN ATLANTIC. Cynik by řekl: příhodný nápis pro nenávratnou cestu do velké vody.

Ale jméno, potřebovali jméno...

„Oslovíme veřejnost,“ rozhodli se.

Vyšlo to: krátce po zveřejnění fotografie mrtvého v novinách a televizi se přihlásila rodina Stanislava Nováka z Hradce Králové.

„Je to on,“ pohnutě sdělili jeho nejbližší při identifikaci těla.

Kriminalisté se tím dostali o krok kupředu, zpozorněli při sdělení, že mrtvý byl nepříliš úspěšným soukromým podnikatelem, ale ani ti pesimističtější naladění zcela určitě v té chvíli netušili, kolik je ještě v nejbližších měsících čeká v této kauze problémů.

● ● ●

TRAVERZA – 1**MUŽSKÉ TĚLO ZE DNA**

Přihodilo se však také něco zcela jiného.

Jeden ze směrů pátrání se pochopitelně orientoval na vražednou zbraň – tedy brokovou pušku, z níž proti Novákovi vyšly vražedné výstřely. A právě hledání této zbraně bylo tím, co prvními řádky načalo další kapitolu tohoto dvojpřípadu. Hovoří o tom autentická výpověď muže, jenž se jako první – nepočítáme-li předchozí doteky pachatelů – dotkl předmětu, který vstoupil do historie naší novodobé kriminalistiky pod pojmem „sečská traverza“...

– Jmenujete se Karel Skoumal a jste potápěčem Poříčího oddílu Policie České republiky v Praze. Souhlasí to?

„Ano.“

– Sdělte své svědectví.

„Dne 10. prosince 1992 krátce po poledni jsem se pod hladinou Sečské přehradní nádrže zúčastnil zvláštní pátrací akce. Ta byla s negativním výsledkem zaměřena k případnému nálezu vražedné zbraně v záležitosti vraždy Stanislava Nováka, jehož tělo tu bylo dva týdny předtím ve vodě objeveno. Za nulové viditelnosti jsem při hmatovém ohledávání dna v hloubce třiačtyřiceti až pětadvaceti metrů v podstatě náhodou narazil na železný předmět. Zpočátku jsem se domníval, že sem byla tato věc odhozena v průběhu dokončování stavebních prací na hrázi. Při bližším zkoumání jsem však poznal, že k předmětu, jemuž se potom začalo říkat traverza, je cosi připoutáno, přičemž až po chvíli jsem se bezpečně ujistil, že jde o lidské tělo, ležící v poloze na zádech. Po vynoření z vody jsem o tom okamžitě podal zprávu svým nadřízeným.“

– Co následovalo?

„Vzhledem k tomu, že zmíněné tělo bylo k traverze připevněno velmi důkladně, nemohli jsme s tímto nálezem v hloubce pod vodou jakkoli manipulovat. Proto jsme museli traverzu i s mrtvolou vyzvednout s pomocí lana, které bylo karabinou přichyceno za vazák materiál, jímž byl zavražděný k traverze připoután. Mohu se v této souvislosti zaručit, že během popsané operace nedošlo ani v nejmenším k poškození těla, které bylo vyzvednuto nad hladinu nádrže v takovém stavu, jak spočívalo na dně.“

● ● ●

TRAVERZA – 2**„TED JE VÁS, DOKTORE“**

Věta, která se podobá sloganu, ale obvykle to tak bývá a má být: lidského těla, „jemuž bylo nenapravitelně ublíženo násilím“, jak zněla středověká formulace, se první ze všech mají dotýkat zkušené ruce lékaře, přesněji řečeno soudně lékařského znalce. Pokaždé to zařídít nejde, tentokrát byli po první informaci o potápěčů v vzniklou situaci připraveni a MUDr. Josef Pleskot se osobně zúčastnil ohledání mrtvolky bezprostředně po jejím vylovění z vody, dokonce se i podílel na odpoutání mokrého mužského těla od traverzy. Již v těchto mrazivých prosincových chvílích na hrázi Sečské přehradní nádrže se nesporně rodily první předběžné závěry, které po upřesnění, doplnění detailními pitevními nálezy, laboratorním zkoumáním a stanovisky dalšího znalce, jímž

byl MUDr. Radovan Havel, v konečné podobě zazní i před soudem. Takže...

– Co jste shledali na těle poškozeného?

„Zavražděný utrpěl před smrtí četná zranění hlavy, trupu a končetin, zapříčiněná opakovaným tupým násilím malé až střední intenzity. Zmíněné násilí mohlo být způsobeno údery rukou a tupými předměty, kopáním a podobně. Pruhovitě otlaky kůže vznikly pravděpodobně při násilném poutání těla ke kovové traverze. Všechna tato poranění nesou znaky vitální reakce, což znamená, že vznikla v době zachovaných životních funkcí poškozeného.“

– Jaká byla tedy bezprostřední příčina smrti?

„Shrnutě lze říci, že poškozený zemřel násilnou úrazovou smrtí, když konečnou příčinou smrti bylo utopení, což se zcela jednoznačně prokázalo jak pitevním nálezem na jeho orgánech, tak i všemi laboratorními vyšetřeními.“

– Jaký byl fyzický stav poškozeného před vhozením do vody a jak tím byla limitována jeho obranyschopnost během předpokládaného dění na hrázi?

„Žádné z tupých poranění, která utrpěl, nebylo samo o sobě natolik závažné, aby vedlo k jeho smrti. Nelze však vyloučit, že při tupých úderech do hlavy mohlo dojít například k otřesu mozku, eventuálně i se vznikem různé dlouhodobé bezvědomí. Pravděpodobněji však po celou dobu manipulace s tělem a během opakovaných bolestivých úderů byl poškozený zcela při vědomí a schopen komunikace. Jeho obranyschopnost byla limitována především několikanásobným pevným přivázáním k traverze, což mu umožňovalo pouze pohyb hlavou a v mírném rozsahu též levou horní končetinou. Množství alkoholu v jeho krvi, přivádějící ho do stavu lehké podnapilosti, nemělo v kritických chvílích na jeho schopnost obrany žádný podstatný vliv.“

– Uvědomoval si svůj stav během pádu do vody či po ponoření pod hladinu?

„Pád byl natolik krátký, že se v jeho vědomí mohl projevit pouze jako takzvaný myšlenkový zkrat, když po ponoření těla do vody rychle muselo dojít ke ztrátě vědomí a následné smrti.“

– Jak asi rychle?

„Během několika málo sekund.“

● ● ●

TRAVERZA – 3**„PODNIKATEL... PROBOHA, ZASE****PODNIKATEL!“**

Člověk, který je v profesionálním slovníku označován jako „poškozený“, má obvykle i své občanské jméno. Tentokrát se podařilo dosadit je do tajenky poměrně brzy. A tak snad ještě dřív, než stačila zcela oschnout ona skoro až legendární traverza, která případu dala i jméno – věcněji řečeno šlo o šestatřicetkilový železný nosník profilu „I“ o délce 151 a šířce 18 centimetrů – bylo už jasné, kdo připoután ke kovu se pod hladinou Sečské přehradní nádrže nedobrovolně napil vody a brzy poté zemřel:

Pavel Sedlák,

povolání: soukromý podnikatel,

narozený 1. května 1960,

trvalé bydliště v Pardubicích.

„Takže opět podnikatel!“ zaúpěli na policii ti, jichž se to týkalo. „Brzy je tu budeme mít jako ohrožený druh,“ přidali k tomu už několikrát použitý slogan.

Vše špatné má však i svůj líc: pátrání na tomto poli nabízí kromě dlouhé řady nevýhod i pár předností. Podnikatel není a ani snad nemůže být osobou zcela skrytou před světem, zalezlou jen v nepřístupné noře svého soukromí. O okruhu aktivit, přátelských i méně přátelských stycích a zájmech toho kterého účastníka tržního mumraje se tedy dost brzy lze leccos dozvědět, něco se najde v úředních papírech, pár drobností naznačí pozůstalí, další fakta prozradí nepřející konkurenti, o něčem se třeba i špitá po hospodách.

A tak kriminalisté namáhavě, ale přece jen krůček po krůčku postupovali kupředu.

Prosinec 1992: věru neidylický to byl čas.

Dodejme, že pro obě strany.

Pachatelé, které totálně zaskočila a asi i psychicky podlomila skutečnost, že tělo jejich oběti bylo tak neuvěřitelně rychle objeveno, čím dál víc vnímali blížící se ohrožení, horečně, na všech stranách a asi i s chybami mazali stopy, opakovaně čistili k činu

použitý dopravní prostředek, zbavovali se předmětů, které by jim mohly uškodit, zajišťovali si alibi, při četných schůzkách se občas i konfliktně smlouvali na shodných výpovědích.

Nebylo jim to nic platné a možná tím vším k sobě ještě hmatalejší připoutávali pozornost.

Úder pak přišel před Vánocemi.

● ● ●

TRAVERZA – 4

JAK SE STÁT PSANCEM...

K prvním zadržením vyjela policie dva dny před Štědrým dnem. A brzy poté následovaly další.

Desky s výslechovými protokoly se začaly rychle plnit a příběh vzestupu i pádu soukromého podnikatele Pavla Sedláka, stejně jako těch, kteří s ním prvně spolupracovali, pak se i přeli a nakonec ho trýznivým způsobem připravili o život, nabýval přes všechny nejasnosti, protichůdná sdělení a zapírání čím dál ostřejších kontur.

Podnikatel...

Při vši účtě k majestátu smrti je ovšem třeba říci, že způsob podnikání Pavla Sedláka – jakmile se nahlédlo pod povrch – těžko mohl být důvodem k obdivu. Dluhy, neupřímnost vůči partnerům, prospěchářské kličkování, vytloukání klínu klínem. Rub tržního světa, nabízejícího šanci schopným, jak jsme v něj v nové éře naší historie poprávu uvěřili. Na jaře roku 1991 vzniklo v Pardubicích spediční a obchodní družstvo s názvem Commercium, jehož členy se kromě jiných stali – někteří dříve, jiní později – všichni budoucí aktéři dramatu na hrázi Sečské přehradní nádrže. Pavel Sedlák patřil mezi zakládající členy družstva, ale byl potom také jedním z prvních, kteří museli odejít. „Vzhledem k tomu,“ sděluje na toto téma úřední záznam, „že se Sedlák projevil jako neseriózní a nekonkrétní společník a obchodní partner, neboť začal úmyslně poškozovat zájmy společné firmy, došlo v polovině roku 1991 k jeho vyloučení z družstva pro ztrátu důvěry.“

Družstvo-nedružstvo, osobní kontakty trvaly.

A tak Pavel Sedlák, který byl z předchozího družstevního i osobního působení kdekomu zavázán a vyrovnání těchto pohledů stále odkládal, seznámil Libora Dluhoše a Václava Veldu z družstva Commercium s takzvanými Zlíňáky, tedy několika dalšími mladými muži, kteří stejně jako oni hledali příležitost k „pořádné ráně“, jež by je aspoň na čas zbavila starostí s trvalým nedostatkem potřebných finančních zdrojů.

„Však já něco vymyslím, spolehněte se na mne,“ slíbil jim Sedlák.

A skutečně pak při schůzce v pardubickém hotelu Labe předložil svým českým i moravským společníkům plán nadějně operace: vyloupení dobře zásobeného velkoskladu cigaret společnosti UNIPO v Pardubicích-Popkovicích.

Nikdo nebyl proti.

K akci došlo v noci z 21. na 22. dubna 1992, a to – prý – zcela jednoznačně pod Sedlákovým organizačním vedením. Dostavili se na místo několika osobními auty i nákladním autobusem družstva Commercium a rozdělili si úkoly. Do objektu vnikli tak, že násilím odstranili jeden díl montované stěny od skladovací haly a vytvořili tím otvor, jímž se dalo projít jen s lehce skloněnou hlavou. Uvnitř pak stačilo překonat dveře do skladu tabákových výrobků – a čekal tu na ně nikoli zanedbatelný poklad. Kartony s cigarety zahraničních značek Camel a Winston i tuzemské Sparty společnými silami přemístili do autobusu.

„Panebože, to je kouření pro celý regiment – kolik to tak může hodit?“ šeptem se zeptal jeden z nich, když se operace blížila k závěru.

„Aspoň milion. Mlč a makej!“ odsekl mu jiný.

Odhadl to skoro nahlup: v pozdější obžalobě bude ztráta společnosti UNIPO vyčíslena účetnický nezaokrouhlenou částkou 1 040 490 korun českých.

Kořist odvezli do obce Železnice mezi Lomnicí nad Popelkou a Jičínem, kde měl Sedlák pro toto zboží zajištěn obydlí. Skutečně se jim pak během následujících dvou dnů podařilo za snížené ceny rozprodát cigarety několika překupníkům. Při dělení zisku došlo k problémům a jeden z pardubických účastníků se domníval, že ho Sedlák okradl, přinejmenším tedy oklamal, ale dočasně se spor podařilo zažehnat...

Zdánlivě tedy úspěšná akce.

Snad – ale vlastně také i labutí píseň Sedlákova problematic-

kého „podnikání“. To ostatní se zhruba od poloviny roku 1992 podobalo spíš už jen unikům a štvanicí. Neplněné závazky, nesplněné sliby, narůstající dluhy, hrotící se spory, čím dál temnější kšeftíky: stal se problematickou osobou, doslova psancem, a jeho podvedení partneri po něm – jak se vyjádří jeden z nich před soudem – „vyhlásili pátrání“. Věděl o tom, skrýval se, dokonce si i své světléřezavé vlasy obarvil dotmava, opustil manželku i trvalé bydliště a neustále měnil místa pobytu. Nějaký čas se zdržoval ve Slatiňanech na Chrudimsku, dále v Holovousech u Hořic, pobýval i na Moravě, ale v listopadu 1992, kdy už cestování přestalo být příjemné, se s přítelem, kterého potkal na cestách, usadil v turistické ubytovně v Prachovských skalách, tedy nepříliš daleko od Železnice na Jičínsku, kde našel – jak tomu říkal – své obchodní zázemí.

Konec listopadu měl v Sedlákově životě přelomový charakter.

Místo úkrytu si vybral dost smolně, a zbývalo mu tudíž už jen málo dnů relativního bezpečí. Pátrání po něm houstlo, smyčka se svírala a jeho věřitelé se již netajili svým rozhořčením. Sedlákovu manželku navštívilo několik věřitelů, kteří vymáhali své peníze, pak za ní přišel i Libor Dluhoš a velmi důrazně se vyptával, kde by mohl „toho syčáka“ najít. Když řekla, že neví, protože asi opravdu nevěděla a se svým mužem mluvila naposledy někdy v září, zanechal pro něho Dluhoš vzkaz, aby se co nejdříve dobrovolně přihlásil, jinak by „mohl skončit s ranou v hlavě“.

Skončí, my už to víme, snad ještě o něco hůř.

A pak na něho konečně narazili.

Osudným místem se stala vinárna Mikulovská v obci Železnice. Dozvěděli se o něm a rozdrnčely se telefony. Pevně věřil, že z toho ještě vybruslí, ale potřeboval peníze. Zapořil do svých záměrů další partu, již se říkalo Vsetínáci, pokusil se poštvat jedny proti druhým, předložil poněkud šílený návrh, že by bylo možno v prvních dnech prosince ještě jednou vyloupit pardubický velkosklad firmy UNIPO, přemlouváním a sliby se snažil získat ke konkrétní spolupráci při této akci i Jiřinu Kočárkovou, družku dalšího z členů družstva Commercium Ladislava Holce, kterého tato skutečnost doslova rozběsnila.

Čas dvaatřicetiletého štvance se začal odpočítávat na hodiny.

Třetí prosincový den roku 1992.

Rozhodnutí o tom, že se „problém Sedlák“ musí okamžitě řešit a je třeba k tomu využít situace, kdy chce – a to dokonce přímo dnes – realizovat hazardní opakovanou akci ve firmě UNIPO, která by mohla při svém neúspěchu přivést do maléru spoustu lidí, padlo toho dne na předpolední schůzce v chrudimském bistru Stop. Všem bylo jasné, že kdyby se Sedlák dostal do rukou policie, zcela určitě začne mluvit o všem, co ví, a o všech, které může potopit. Je třeba tomu zabránit, a to za každou cenu! Sešli se tu kromě dvou jiných všichni čtyři, kteří o pár hodin později hrdele dořeší tuto záležitost na hrázi Sečské přehradní nádrže a společně stanou pak i před soudem – tedy Ladislav Holec, Libor Dluhoš, Martin Kalina a Václav Velda. Těžko lze však bez pochyb posoudit, zda už v této chvíli se zvažovala eventualita Sedlákova přímého odstranění, či se – jak budou převážně tvrdit obžalovaní – mluvilo zatím výhradně jen o tom, že je třeba ho „odchytit, výpraskem mu dát pořádně za vyučenou a pokud možno ho také aspoň dočasně izolovat, aby si to jednou provždy zapamatoval a přestal blbnout“.

Ať tak či onak, okamžitě se začalo s přípravami.

Nejstarší z těch čtyř, osmačtyřicetiletý Ladislav Holec, si v zahradě za dílnou svého známého vyhlédl vhodnou traversu, k níž nechal na počkání přivazet odřezky trubek jako úchyty, sehnal i šedobílý prodlužovací kabel ke spoutání obětí. Vypůjčili si také vhodné auto, kam by bylo možno traversu i s tělem umístit – škodovku 1203. Dohodli rovněž podrobnosti konspirační spolupráce s Holcovou družkou Jiřinou Kočárkovou a jejich společníkem známým Petrem Karasem, tedy s dvojicí, již Sedlák věřil a s níž klíčově počítal pro pardubickou akci: Jiřina mu měla dělat jakéhosi panského kočího a Petr mu měl být při všem, co se chystalo, nápomocen.

To už se blížil prosincový večer: osudný pro všechny zúčastněné, pro jednoho z nich však nejvíce.

Zpočátku se to podobalo spíš cestovním manévřům a nervóznímu závodu s časem. Čtyřlennému trestnému komandu se podařilo zastihnout Sedláka v restauraci Oliver ve Starém Mateřově, tedy pár kilometrů na jihovýchod od Pardubic. Zpovzdálí ho tu pozorovali, když vydával pokyny Vsetínákům a pak odjel v bílém

voze značky Favorit, za jehož volantem seděla Jiřina Kočárková. Využili situace, oslovili Vsetínáky a vyložili jim, že chystaná loupež ve skladu UNIPO je podraz, který by mohl „skončit velkým průserem“. Podařilo se jim chlapce z Moravy přesvědčit, a ti pak odjeli domů. Podobně se zachovala i parta ze Zlína, kterou následně zastihli v restauraci ve Starých Čivicích.

Pár minut před 19. hodinou.

Ještě to Pavel Sedlák netušil, ale byl zahrán do kouta, sám a v obklíčení: jeho „odchycení“ se už stávalo jen otázkou krátkého času. Mstitelská čtveřice totiž na parkovišti u chrudimského bistra Stop přesedla z vozidla VAZ 2103, který až dosud používala, do rozměrnější škodovky dvanáctsettrojky, v jejímž ložním prostoru čekala na své využití i traverza a poutací materiál. Přesunuli se pak do hostince v obci Hrbokov, která se nalézá několik kilometrů na sever od Seče. Dle tajné dohody jim právě sem měl tandem Kočárková-Karas – řečeno slovy jednoho z aktérů – „Sedláka dovézt a předat k potrestání“. Smluvna byla zhruba sedmá hodina. Jenže se asi cosi zadrhlo. Čekali půl hodiny, hodinu, byli čím dál podrážděnější a někteří z nich svůj vztek i příkrmovali alkoholem. Je pravděpodobné, jak se o tom později zmíní i obžaloba a rozsudek, že „právě v té době se objevily první návrhy v tom smyslu, že by bylo zapotřebí Sedláka fyzicky zlikvidovat a navždy se ho tím zbavit“. Ještě ho však neměli a čekání jim připadalo nesnesitelné. Pokoušeli se telefonem dovolat do bytu Kočárkové, do chrudimského bistra Stop, nikoho však nikde nezastihli.

Konečně...! V půl deváté vstoupila Jiřina do lokálu.

„Kde je?!“ vyhrklí na ni.

Vysvětlila, že došlo ke změně: Pavel Sedlák se spolu s Karasem nachází v nedaleké Rabštejnské Lhotě, dal si tam v restauraci večeři a i něco k pití, protože vztekle usoudil, že dnes již akci v pardubickém velkoskladu nelze uskutečnit, zamýšlí se prý také někde v okolí parkoviště na noc. Zatraceně...! Museli vymyslet nový plán a vybrat vhodné místo k získání zatím stále nic netušící oběti. Shodli se na opuštěném parkovišti u motelu v blízkosti Sečské přehradní nádrže, a dokonce si jeli to místo narychlo obhlédnout.

V pořádku!

„Co mu mám říct?“ zeptala se Jiřina.

„Nabulíkuj mu, že jsi pro něho v tom motelu zajistila parádní ubytování,“ poradili jí.

„To by šlo.“

Rozjeli se každý za svým úkolem: zatímco Kočárková se vrátila do Rabštejnské Lhoty, ti ostatní, Holec, Dluhoš, Kalina a Velda, se přesunuli na parkoviště k motelu. Poblíž brány do areálu se přikrčili za hromadu stavebního materiálu a zase museli jen čekat. Tentokrát už ne dlouho. Těsně po 22. hodině dorazil bílý Favorit a dalo se poznat, že uvnitř sedí tři osoby. Vše ostatní se dělo podle domluvené režie. Kočárková zastavila poblíž skryté čtveřice a vystoupila z vozu, Petr Karas ji následoval a společně zamířili do motelu.

Ted'...! Vyřítli se z úkrytu a obstoupili škodovku.

Ladislav Holec a Libor Dluhoš otevřeli oboje přední dveře a nastříkali dovnitř slzný plyn. Pavel Sedlák zřejmě v té chvíli pochopil vážnost nebezpečí, ukázal se jako zdatný protivník, a dokonce ho ani nezaskočil moment překvapení a poznání skutečnosti, že i Kočárkovou a Karasem byl zrazen. Před plynem si zakryl obličej přetaženou bundou a stačil rychle zajistit všechny dveře vozidla. Poté se přemístil k volantu, uvolnil ruční brzdu i řadicí páku, načež se škodovka na mírném svahu dala do pohybu, současně se snažil spojením drátků spínací skříňky „nakrátko“ nastartovat, což se mu však při chvatných pohybech pochopitelně nepodařilo. Dokonce snad při tom všem stačil ještě, jak budou tvrdit obžalovaní, „hrubě jim nadávat a vysmívat se“.

„Jiřino, dej sem klíče od auta!“ zařval Ladislav Holec na Kočárkovou.

Poslechl – a pak už Pavel Sedlák neměl šanci.

Násilím ho vytáhli na plochu parkoviště a srazili k zemi několika ranami pěstí, vzápětí přidali i kopance. Konečně byl tedy jejich! Nepřáli si svědků k tomu, co se dělo, a Kočárková s Karasem, kteří zřejmě ani v této chvíli netušili, že celá věc skončí Sedlákovou smrtí, o to asi ani nestáli: urychleně nasedli do škodovky a s otevřenými okénky, jimiž se snažili vyvětrat z vozu plyn, kterým jim dráždivě vháněl slzy do očí, skoro bez rozloučení odjeli směrem na Chrudim. Slzy Pavla Sedláka měly v té chvíli několi-

kanásobně hlubší příčinu: ti čtyři, kteří bušili do jeho těla, jako by se dlouho odkládaného výprasku nemohli nasytit. Když je to konečně unavilo, kabelem spoutali svému zajatci ruce za zády, Holec s dvanáctsettrojkou zacouval k ležící postavě a bezmocného Sedláka pak nacpali do nákladového prostoru vozidla, sami nasedli dopředu.

Opustili parkoviště a rozjeli se do tmy.

Směr: přes hráz Sečské přehradní nádrže k obcím Proseč a Prosíčka.

Klíčové chvíle příběhu.

Až doteďka by se skoro nad vším, co se událo, dalo do značné míry mávnout rukou. Podvody, zlodějny, primitivní loupeže, bezohledné souperení... nic, co by vybočovalo z řádu doby. Během těchto nočních minut se, však v mrazivém prosincovém vzduchu nad rychle se ženoucí Škodou 1203, jejíž posádku lze definovat číslicemi 4 + 1, vznášely zásadní otázky, jimiž mohlo či nemuselo dosavadní dění nabrat zcela jinou, vlastně tedy hrdelní hodnotu:

Co teď? Co se spoutaným a potlučeným mužem, k němuž cítili hlubokou, skoro až patologickou nenávist, nyní udělají?

Čím se završí „operace Sedlák“?

● ● ●

TRAVERZA – 5

HRÁZ PŘEHRADNÍ NÁDRŽE: OSM PAŽÍ V AKCI

Osm děleno dvěma = čtyři.

Jen čtyři lidé mohou vypovídat o tom, co bylo dál, a ještě k tomu to nejsou a nebudou pouze nezúčastnění svědci, nýbrž i podílníci viny, kteří měli různé důvody k tomu, aby říkali či neříkali plnou pravdu a nic než pravdu. Ke všemu tedy patří slůvko prý...

Ujeli od parkoviště u motelu pár kilometrů.

Těsně za vesnicí Prosíčka hodil Holec blinkr vpravo, odbočil, zajel asi dvě stě metrů do lesa a zastavil. V osvětleném nákladovém prostoru vozidla pak společnými silami překonali odpor svého zajatce a přivázali ho zády k železné traverze, k poutání použili nejen připravený elektrický prodloužovací kabel, ale také Sedlákův vlastní opasek od kalhot. Padlo přitom samozřejmě několik dalších úderů a – prý – se také bouřlivě diskutovalo.

„Přesvědčovali jsme Sedláka,“ zhruba shodně vypověděli obžalovaní, „aby splnil své závazky vůči nám, ale i dalším podnikatelům v okolí. Chtěli jsme po něm také slib, že nebude zatahovat další osoby do svých nesmyslných plánů – jmenovitě jsme mu vymlouvali úmysl vyloupit již podruhé sklad společnosti UNIPO v Pardubicích. Reagoval pouze přívalem nadávek a sprostých urážek, sliboval nám také pomstu...“

Pavel Sedlák již své svědectví vydat nemohl, připuštěme tedy: snad to tak opravdu bylo.

Po dvaceti minutách lesní stanoviště opustili. Atmosféra v autě minutu po minutě houstla. Stále snad ještě přicházely do úvahy různé již dříve zvažované možnosti – třeba výstražné ponechání Sedláka na opuštěném místě v lese, „aby pořádně vymrzl“, nebo jeho uzavření do garáže Libora Dluhoše, „aby byl na určitou dobu odříznut od okolního světa, a tím se mu dostalo za vyučenou“. Jenomže zášť vůči němu se prý neúnosně stupňovala. Podařilo se mu totiž částečně uvolnit z pout jednu ruku, nahmátl špachtli, pohozenou v nákladovém prostoru vozu, a napadl Dluhoše a Kalinu, kteří seděli před ním. Odzbrojili ho, Holec otočil vůz a vrátili se na opuštěné místo lesa, kde byli už předtím. Rány a další poutání. Už nestačil jen elektrický kabel a opasek, k znehybnění svého soka použili vše, co bylo po ruce: elastický kus látky, obinadlo z příruční lékárničky, ocelové lanko a autolano. Když později kriminalistický technik změřil celkovou délku vázacího materiálu, dojde k číslu 29,09 metru. Konečně se nemohl potlučený, ale prý stále nadávající a vyhrožující Pavel Sedlák, ani hnout.

Třetí prosincový den roku 1992 končil: do půlnoci zbývalo už jen něco málo přes třicet minut.

Co následovalo?

Zlomový moment v životě všech zúčastněných, ale pochopitelně to byl i nejobtížnější bod pozdějšího vyšetřování a justičního projednávání. Zaštitme se proto svébytným jazykem pěti předložených vět soudního výroku. Přes původně rozdílné, všelijak měněné, odvolávané a znovu přiznávané výpovědi aktérů finálního dění došel Krajský soud v Hradci Králové, a po odvolání to rámcově potvrdil i Vrchní soud v Praze, ve svém rozsudku k jednoznačným závěrům.

Věta první: „Všichni obžalovaní se nyní rozhodli, že bude nutné v té době již vážně zraněného Sedláka fyzicky zlikvidovat a zbavit se ho jednou provždy tím způsobem, že jej i s traverzou vhodí z hráze do vody Sečské přehradní nádrže, kde s přihlédnutím ke značné hloubce cca 23 až 25 metrů by neexistovala prakticky možnost, že by tělo k traverze pevně, až dokonale připoutaného Pavla Sedláka mohlo být jakkoli a kýmkoli nalezeno.“

Věta druhá: „Proto obžalovaní v lese nasadili do vozidla Š 1203, v jehož nákladovém prostoru se nacházel v té době ještě živý a při plném vědomí k traverze připoutaný Sedlák, a odjížděli směrem ke hrázi Sečské přehradny rozhodnutí jej i s traverzou do ní svrhnout.“

Věta třetí: „V těchto okamžicích panovala ve vozidle vypjatá atmosféra, kterou ještě vyhroutil verbální konflikt mezi obžalovaným Holcem a Sedlákem, a to právě v době, kdy vozidlo sjíždělo po silnici od obce Proseč k hrázi Sečské přehradní nádrže, kde po vjezdu na dlážděnou vozovku hráze zastavil obžalovaný Holec vozidlo cca v jedné třetině přehradního tělesa, a to v protisměru těsně u obrubníku chodníku, přičemž ponechal v chodu motor a vnější osvětlení vozu.“

Věta čtvrtá: „Poté obžalovaní Holec s Veldou vystoupili z vozu a otevřeli jeho zadní dveře, když obžalovaný Dluhoš a Kalina se ze zadních sedadel přemístili přímo do nákladového prostoru vozidla, načež pak obžalovaní uchopili traverzu s připoutaným Sedlákem a vyložili ji z vozidla.“

Věta pátá: „K traverze dokonale připoutaného, bezbranného, ale živého Pavla Sedláka, který byl v té době při plném vědomí, poté kolem 23.30 hodin obžalovaní společnými silami, v úmyslu jej usmrtit, svrhli přes 110 centimetrů vysoké betonové zábradlí do vody Sečské přehradní nádrže, v důsledku čehož došlo k jeho smrti utopením.“

Tot' vše.

Čtyři pachatelé tedy dle mínění soudu „společně jiného usmrtili, když tento čin spáchali zvlášť trýznivým způsobem“.

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 4 **TRINÁCT MĚSICŮ TÁPÁNÍ**

Vnucuje se otázka:

A co jiný mrtvý – co Stanislav Novák?

Nikoli, nezapomněli jsme na devětatvacetiletého soukromého podnikatele v košili s nápisem OCEAN ATLANTIC, který se toho dne chystal na manželskou večeři, ale místo toho byl s dvěma střelnými zásahy v těle, prakticky již mrtvý, leč ještě se zachovanými základními životními funkcemi, vhozen do Sečské přehradní nádrže zhruba týden před Pavlem Sedlákem – tedy na sklonku listopadu 1992. Nezapomněli jsme, to jen řád času nás donutil dovypřávit předchozí příběh. Pátrání v kauze Novák se totiž na rozdíl od toho druhého zadrhlo a stále se vyšetřovatelé nemohli pohnout z místa. Dle mínění lékařských znalců byl Novák zastřelen vsedě a zblízka, což jednoho z kriminalistů – jak už víme – přivedlo k myšlence, že by snad mohlo jít o jakousi soukromou popravu.

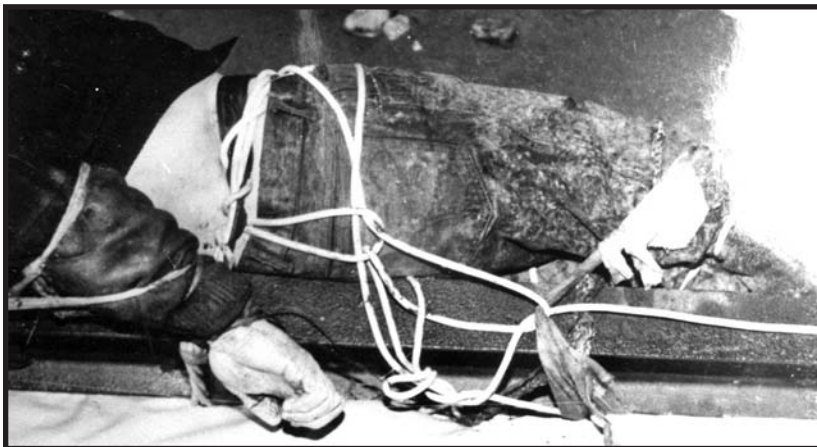
Popravu... jenže kým, a proč?

Mezi lidmi se tehdy začaly šířit pověsti, že Sečská přehrada je hromadným hrobem podnikatelů. Zvažovala se tedy logicky i případná souvislost s děním kolem Sedláka a obžalovaní v této kauze museli na téma Stanislav Novák zodpovídat mnoho dotazů – jakákoli vazba se však přes všechno úsilí neprokázala. Hledaly se stopy jiných Novákových podnikatelských kontaktů – bez výsledku.

Ubíhaly dny, týdny, pak i měsíce...

Pátralo se všemi možnými směry a znovu byla prostřednictvím sdělovacích prostředků dotázána i veřejnost. Čtvrtého března 1993 zveřejnil dokonce i policejní časopis popis toho, jak se událost dosud jevila:

„Den před neštěstím vypadal u Nováků jako všechny ostatní. Pan Stanislav přišel domů kolem osmnácté hodiny a připravoval se vyjít si s manželkou na večeři. Během příprav zazvonil v bytě telefon, do kterého podle ženina svědectví manžel neznámému převážně jen přitakával a poté se omluvil, že musí odejít. Protože

Pevně, velmi pevně bylo mužovo tělo připoutáno k traverze

se podobná změna programu nepříhodila poprvé, paní Novákovou to nepřekvapilo, a pak ani to, když se v noci nevrátil – v životě podnikatele musí jít rodina často stranou. Brzy poté se však od známých dozvěděla, že muž, který byl nalezen v Sečské přehradě a jehož totožnost se snaží policie zjistit, je Stanislavu Novákovi velice podobný.

Zlá předtucha se bohužel potvrdila.

K vraždě došlo v noci z 26. na 27. listopadu, a to po telefonní žádosti o údajnou obchodní schůzku. Policie ale dosud neví, jak se Stanislav Novák dostal na Sečskou přehradu. Bydlel přece v Hradci Králové... Čekal ho někdo přímo před domem? Na schůzku šel, anebo jel? A kam? Lze předpokládat, že se uskutečnila v některé kavárně, vinárně, baru, a nemuselo to být jen v Hradci Králové. Nevšiml si ho někdo? Kriminalisty však zajímají také další obchodní styky Stanislava Nováka.

Podaří se najít vraha?“

Podařilo se to...

Ale až po třinácti měsících.

K zadržení trojice pravděpodobných pachatelů došlo 11. ledna 1994, o den později na ně byla uvalena vazba. Jejich jména? Pavol Tokáč, Eduard Baxa a – Lenka Nováková. Přehledněji vyjádřeno: manželka zavražděného, její milenec a jeho přítel. Poprava to v jistém slova smyslu byla: leč z příčin ryze privátních.

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 5 **„BYLO TO K NEVYDRŽENÍ...“**

– Co chcete říci k vašemu manželství?

„Nahlížím tento vztah jako svůj velký životní omyl. Vzala jsem si Stanislava Nováka po půlroční známosti v únoru 1987 a ještě téhož roku se nám narodil první syn. Od počátku docházelo však v našem manželství k vážným neshodám, které byly zapříčiněny našimi rozdílnými povahami. Negativní roli sehrávalo podle mého názoru i to, že můj manžel se dost často nacházel pod vlivem alkoholu, což zvyšovalo jeho agresivitu. Z těchto důvodů jsem v říjnu 1990 podala návrh na rozvod, ale řízení bylo po čase zastaveno a v následujícím roce se nám narodil další syn. Manželské problémy však pokračovaly i nadále a dá se říci, že se stupňovaly. Bylo to doslova k nevydržení...“

– V té době jste navázala mimomanželský poměr?

„K tomu chci vysvětlit, že Pavol Tokáč byl náš rodinný známý a oba, můj muž i já, jsme s ním do určité doby udržovali přátelské styky.“

– Již dříve jste však vypověděla, že váš osobní vztah k Tokáčovi se pod vlivem negativního vývoje vašeho manželství změnil v důvěrný. Bylo to tak?

„Ano.“

– Kdy k tomu došlo?

„Nevím... neumím to říci přesně...“

– Aspoň přibližně?

„Snad někdy počátkem roku 1992.“

– V té době jste s Tokáčem začali oboustranně zvažovat i společnou životní budoucnost?

„To ano, ale vycházeli jsme z toho, že se oba rozvedeme a bude me tedy volní.“

– Váš manžel s případným rozvodem souhlasil?

„Nesouhlasil.“

– Výrazně nesouhlasil? Byly vaše zmínky o rozvodu důvodem k hádkám? A dokonce i důvodem k tomu, že vás manžel při těchto sporech fyzicky napadl?

„Ano.“

– Kdy naposledy došlo k takovému incidentu?

„Už jsme o tom přece mluvili, a tuším, co chcete slyšet. Že k tomu došlo 25. listopadu 1992. Tedy den před manželovou smrtí.“

– A bylo to tak?

„Bylo.“

– Dá se říci, že tento konflikt byl vyvrcholením všech příčin toho, co se následujícího dne stalo?

„Nevím... je ale možné, že tomu tak bylo.“

– Řekla jste Tokáčovi, že vás manžel opět napadl?

„Komu jinému jsem se měla svěřit?! Sdělila jsem mu, že mě zbíl. Telefonovala jsem mu to 26. listopadu dopoledne do Malšovic, kde tehdy pracoval na výstavbě rodinného domku. Celkově jsme potom také hovořili o osobní situaci mé i mých synů, která se mi jevila jako bezvýchodná.“

– Došli jste v řeči k nějakému závěru?

„Mluvili jsme o tom, že by mému manželovi bylo třeba dát co nejdříve, pokud možno hned, za vyučenou, aby se začal ke mně i ke klukům lépe chovat.“

– Použili jste v hovoru na toto téma jen pojmu „za vyučenou“? Nebo jste to pojmenovali i jinak?

„I jinak.“

– Jak?

„Že by to měla být tvrdá lekce.“

– O tom, že by bylo řešením vašeho manžela prostě zabít, a tím vám ho navždy odstranit z cesty, nepadlo ani slovo?

„Ne – přísahám, že ne!“

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 6

„TVRDÁ LEKCE“ U VYSOKÉ NAD LABEM

Zase taková mlhovina. Tři podezřelí, obvinění a pak i obžalování – tři různé, někdy protichůdné a občas i tak či onak měněné názory na to, co se chystalo a pak i stalo. Ale i navzdory tomu se zdá jistá aspoň podstata nadcházejícího dění.

Soukromý podnikatel v oboru zednických prací Pavol Tokáč hned po rozhovoru s Lenkou Novákovou požádal o pomoc svého kolegu na stavbě, který se jmenoval Eduard Baxa. Věděli o sobě leccos. Baxovi bylo tedy známo, že Tokáč má značné starosti s manželsko-nemanželským trojúhelníkem, do kterého se zapletl, zatímco pro Tokáče už řadu týdnů nebylo tajemstvím, že Baxa vlastní ilegálně drženou brokovou zbraň.

„To by byla skvělá věc na zastrašení toho hajzla,“ řekl prý Tokáč.

A tak se dohodli.

Prvně jen oni dva na stavbě mezi sebou, pak během dne i s Lenkou Novákovou.

Plán akce byl jednoduchý a každý v něm měl svůj úkol. Paní Lenka vyčkala manželova návratu domů a přesvědčila ho, že má v úmyslu smírně si s ním pohovořit o situaci v jejich rodině, k čemuž se výborně hodí večere v restauraci Pod Kunětickou horou, kde skvěle vaří.

„Souhlasíš s mým návrhem?“ zeptala se.

Kývl: „Proč ne.“

Sdělila mu také, že myslela na vše: aby se mohli během večere bez obav napít, obstarala i odvoz. Pavol Tokáč tím jednorázovým taxikářem být nemohl, o něm už Stanislav Novák věděl či aspoň tušil své, tuhle funkci převzal Eduard Baxa. Předjel se škodovou značkou Favorit v určený čas, tedy pár minut před 19. hodinou. Novák se důvěřivě posadil vedle šoféra. Ženu, kterou si před pěti roky vzal za manželku, měl tedy za svými zády – a v prostoru mezi sedadlem řidiče a prahem vozidla čekala na svou chvíli ostře nabitá a střelnyschopná lovecká broková zbraň se zkrácenou hlavní, o jejíž původu a osudech bude ještě řeč.

Vyjeli.

Dva ze tří lidí ve voze si toho potom povšimli, ten třetí, o kterém šlo nejvíc, nikoli: v místě, kde opouštěli Hradec Králové a zamířili po okresce ke Kunětické hoře, se za jejich škodovku v bezpečném odstupu připojil vypůjčený vůz značky Renault, za jehož volantem seděl Pavol Tokáč.

Ještě čtyři kilometry, tři...

Přiblížilo se dohodnuté místo za obcí Vysoká nad Labem ve směru na Bukovinu. Eduard Baxa sešlápl brzdu, stočil vůz ke krajnici a zastavil. Vypadalo to, jako by se vyskytly nějaké problémy s autem. Ještě než se však Stanislav Novák stačil řidiče zeptat, co se děje, pochopil, musel pochopit, že se děje něco moc zlého.

„V ten okamžik obžalovaná Nováková,“ říká se v rozsudku, „ze zadního sedadla přehodila přes hlavu a krk svého manžela předem za tím účelem připravené punčochové kalhoty, kterých použila jako škrtidla v úmyslu omezit tak jeho případný odpor do té doby, než jej budou moci obžalovaní Baxa a Tokáč fyzicky napadnout, přičemž Baxa použil vůči Novákovi i slzný plyn.“

Bránil se.

Tušil už snad, že jde o život...?

Podářilo se mu vyprostit krk z dusivého sevření a opustit vozidlo. Rozběhl se po temné zimní silnici nazpět k Vysoké nad Labem, což ovšem nebyl dobrý směr k záchraně: po pár desítkách metrech narazil na Tokáče, který právě vystupoval ze zaparkovaného vozu Renault. Podobalo se to – stejně jako to bude o týden později vyhlášen v příběhu druhé sečské vraždy s Pavlem Sedlákem – totálnímu obklíčení. Jen motiv tu byl gruntovně jiný: tady si teď stáli tváří v tvář někdejší přátelé, nyní dva vzájemně se nenávidějící muži, jimž tak či onak patřila jedna žena. Padlo pár zlých slov, pak i nesčetné ran, zápolící sklouzli ze silnice do příkopu. Těžko odhadnout, jak by to dopadlo, kdyby zůstalo jen u ručního souboje těch dvou. Svému příteli však přispěchal na pomoc Baxa, čehož Tokáč okamžitě využil a rozběhl se ke škodovce.

Z úkrytu ve vozidle vyrval zbraň a vrátil se nazpět.

Dle svědeckých obou přítomných spolupachatelů prý Lenka Nováková v té chvíli vykřikla: „Pavle, musíš to udělat!“

Ona sama bude tento údaj popírat, ale ať opravdu přesně tohle zvolala či ne, stalo se co se stalo. Z rozsudku: „K místu, kde předtím probíhala rvačka, dostavil se obžalovaný Tokáč s brokovnicí v ruce a následně pak Stanislava Nováka, který se v té době stále ještě nacházel v pravém příkopu u vozovky a neustále vyhrožoval všem přítomným pomstou a fyzickou likvidací, na základě vlastního rozhodnutí i na výzvu obžalované Novákové, která stála poblíž, ze vzdálenosti cca 1, 5 metru dvěma po sobě jdoucími výstřely na místě usmrtil. První výstřel zasáhl poškozeného do pravé strany břicha, když bezprostředně po něm následující druhý a zároveň smrtící výstřel směřoval do levé spánkové, temenní a týlní části jeho hlavy.“

Dokonáno jest.

„Dokážete si ještě dnes vybavit, na co jste v té chvíli myslela, paní Nováková?“ zeptá se o mnoho měsíců později soudní znalec psycholog.

„Vím to velmi přesně a pořád na ty okamžiky musím myslet. Snažila jsem tehdy sama sebe přesvědčit, že se mi to vše jen zdá a brzy se z toho probudím,“ bez zaváhání odpoví obžalovaná, jejíž aktuální intelektový výkon byl testy ohodnocen v pásmu nadprůměru (IQ = 112).

Probuzení se však nedostavovalo a nic se nedalo vzít nazpět. Tudíž vše ostatní muselo být už jen zahlazováním stop. Pušku uložili zpět do úkrytu v autě, tělo mrtvého zabalili do plachty a v zavazadlovém prostoru škodovky odvezli přes Pardubice a Heřmanův Městec až na hráz Sečské přehradní nádrže, kde je vybalili z plachty a přes betonové zábradlí překulili do vody. U obce Proseč si poté umyli ruce od krve a po návratu do Hradce Králové projeli automyčkou s nepřetržitým provozem. V horečném spěchu, který souvisel i s tím, že Pavol Tokáč ještě v témže týdnu odjížděl za prací do Německa a zdrží se tam až do února následujícího roku, opakovaně čistili také interiér vozu a zničili či vyhodili vše, co mohlo přijít do styku s krví oběti. Tak třeba použitý autoplachta skončila v kotli ústředního topení.

Jen jednoho předmětu jako by jim však bylo líto...

● ● ●

TROJÚHELNÍK – 7

A CO VRAZEDNÝ NÁSTROJ?

„Zbraně mají často stejné rozmanité osudy jako lidé,“ tvrdí znalý sběratel historických kuriozit, a ani v tomto případě není daleko od pravdy. Na jaře 1992, půl roku před smrtí Stanislava Nováka, se Eduard Baxa sešel se svým tehdejším spolupracovníkem Jiřím Jílkem a požádal ho o obstarání střelné zbraně jakéhokoliv typu.

„K čemu ti bude?“ chtěl vědět Jílek.

Baxa vysvětlil – a při vyšetřování se později ukáže rámcová pravdivost tohoto údaje, že ji potřebuje k osobní ochraně před mužem, kterému v době jeho pobytu ve vězení chodil za družkou. Znělo to hodnověrně a Jílek svému kolegovi vyhověl: o pár dnů později mu donesl loveckou dvouhlavňovou brokovou zbraň ráže 12 a typu Hamerles, která byla znehodnocena prolisováním obou hlavních, což ji mělo zbavit funkčnosti.

„Třeba se ti povede dát si ji do pořádku,“ řekl k tomu Jílek.

„Zkusím to,“ kývl Baxa.

Zkusil, zvolil velmi jednoduchou, byť samozřejmě zcela protipředpisovou metodu – a uspěl. Odpiloval znehodnocené části obou hlavních a odřízl rovněž i kus pažby, čímž se stala zkrácená brokovnice střelnýschopnou. Následně si v jedné z místních hospod obstaral půl tučtu podomácku vyrobených brokových nábojů, z nichž dva hned po příchodu domů zasunul do obou nábojových komor. Takto nabitou brokovnici nosil pak Baxa pod oděvem vždy, když vycházel z bydlíště.

Použít ji našťastí nemusel.

Ke slovu se zbraň – jak víme – dostala až o půl roku později, a zase to vlastně na počátku byla jen taková kamarádká výpomoc. Počínaje 26. listopadem 1992, kdy byl Stanislav Novák na silnici u obce Vysoká na Labem „výstražně ponaučen“ jednou provždy, přestala však být zkrácená brokovnice Hamerles jen ilegálně drženou zbraní, stala se čímsi mnohem nebezpečnějším: vražedným nástrojem. Skoro jako odjištěnou bombou. Jakmile policie vylovila Nováka ze Sečské přehrady, začala shánka po zbraní, z níž se na něho střelilo, zkoušelo se leccos, potápěči zkoumali také logicky se nabízející dno přehradní nádrže, díky tomu našli další lidské tělo, v tomto případě připevněné k traverze, otevřela se tím jiná složitá kauza, pušku však pod hladinou a ani jinde nenašli.

A co zatím konal Eduard Baxa?

Váhal. Stále se ještě bránil možnosti, že by se měl zbraně co nejdříve a jaksi definitivně zbavit, příliš si na ni asi zvykl, přestal ji však denodenně nosit pod oděvem a ukryl na dno šatní skříně ve svém bytě. A pak možná rozporuplně uvítal i neuvítal, když se počátkem roku 1993 přihlásil nic netušící Jiří Jílek a s rozpaky požádal Baxu o navrácení původně darované, či spíš zapůjčené brokovnice, protože by nyní jejím prodejem mohl řešit svou tíživou finanční situaci.

„Ale jo,“ řekl Baxa a zbraň mu přinesl.

Putovala pak z ruky do ruky.

Jílek ji v královéhradecké restauraci Na rozcestí prodal muži, který ze všech zájemců nabídl nejvíc. A ten jenom o něco později a o dost výhodněji zpeněžil pušku zase dál. Prý ji od něho bez smlouvání a s platbou na dlaň koupil člověk, kterého vlastně ani neznal, poznali se na nádraží, dali si spolu dvě tři piva, vyměnili trochu řečí a... A dál – dál už nic.

Stopy po brokovnici Hamerles přes všechno policejní úsilí zmizely v neznámu a nic se na tom nezměnilo ani po lednu 1994, kdy byli všichni tři spolupachatelé vraždy Stanislava Nováka zadrženi a usvědčeni. Přípravované soudní řízení se bez tohoto klíčového doličného předmětu muselo od počátku až do konce obejít.

● ● ●

EPILOG

Traverza a trojúhelník – symboly dvou hrdelních případů.

Pavel Sedlák a Stanislav Novák.

Dva mrtví muži, kteří se vzájemně ani neznali. Dvě oběti dvou skupin pachatelů, jimž se rovněž v ničem nepřekřížily životní dráhy.

Rok šestadevadesátý. Dvě hlavní líčení před Krajským soudem v Hradci Králové. Dva nezávisle na sobě projednávané případy, blízké si kromě těsné návaznosti času a místa nálezu mrtvol ještě několika dalšími sice náhodnými, ale skoro až osudovými podobnostmi: podnikatelské zázemí většiny aktérů, počáteční úmysl pouhého „vytrestání“, využití lsti k „obklíčení“, markantní odpor obou obětí zlomený přesilou a slzným plynem, nápad na využití přehradní nádrže k zdánlivě bezpečnému odklizení těla a jen v týdenním odstupu pohyby prakticky na těchže místech – třeba u obce Proseč, způsob likvidace stop, po dopadení pak klikování, měnění výpovědí, jejich protichůdnost a občas i snaha získat polehčující okolností na úkor spolupachatelů...

KAUZA TRAVERZA:

Dne 6. února 1996 předstoupili před tříčlenný senát Krajského

Vůz použitý k trestnému činu

soudu Ladislav Holec, Libor Dluhoš, Martin Kalina a Václav Velda, tedy čtveřice obžalovaná z trestného činu vraždy podle § 219, společně byli souzeni i dva muži ze Zlínska, kteří se s nimi sice nepodíleli na násilné smrti Pavla Sedláka, ale zúčastnili se v dubnu 1992 vyloupení velkoskladu společnosti UNIPO v Pardubicích.

Průběh přelíčení?

Stejně obtížný jako vše, co předcházelo podání obžaloby.

Ti čtyři věděli, že nad nimi visí Damoklův meč výjimečných trestů a tak dokážeme i lidsky pochopit, že podle toho jednali. Znovu a znovu se probíralo tvrzení, že k Sedlákově smrti mohlo dojít vlastně náhodou, protože traverza s jeho tělem byla na zábradlí hráze Sečské přehrady položena jen jaksi výstražně a pak se „nešťastně smekla dolů“. Proti tomuto argumentu stála odborná dobrozdání ze zkoumání nejen povrchu betonového zábradlí a hledání „vrypů způsobených sunutím traverzy“, ale i vázacího materiálu, jímž byl Sedlák k traverze upevněn. Přihlédlo se v tom směru také k tomu, že obžalovaný Holec si traverzu od svého známého pouze nevypůjčil, ale rovnou ji odkoupil, což znamenalo, že po použití k „vytrestání Sedláka“ nepočítal s jejím vrácením. Obžalovaní se přirozeně nemohli shodnout na tom, kteří z nich se dotýkali či nedotýkali traverzy v kritickém okamžiku na hrázi, kdy se rozhodlo o životě jejich obětí. Probíraly se desítky okolností, a to včetně několika velmi vážných pochybení, k nimž došlo při vyšetřování: jmenovitě šlo například o umístění dvou aktérů tohoto případu na jednu celu, což jim umožnilo domluvu. Někteří ze svědků odmítli vypovídat, jiní se – asi ze strachu – vůbec nedostavili.

Nic z toho však dle mínění soudu neměnilo podstatu věci.

Vyjádřil to ostatně i rozsudek, jehož text s podrobným odůvodněním zabral plných 204 stran. U čtyř pachatelů trestného činu vraždy určil soud výjimečné úhrnné tresty odnětí svobody v rozptěti od devatenácti do dvaadvaceti let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou.

Odvolali se obžalovaní i státní zástupce.

V září téhož roku pak Vrchní soud v Praze po několika obstrukcemi vynucených odkladech, kdy se hrálo o čas – blížila se totiž čtyřletá zákonná hranice pro vazbu, po jejímž dovršení by museli být obžalovaní propuštěni na svobodu, konečně vynesl verdikt, proti němuž už není žádný opravný prostředek přípustný. Jednomu z obžalovaných byl trest snížen o rok, ostatní výroky královéhradeckého soudu byly potvrzeny. „Hovoříme sice o vraždě,“ vyjádřil se k tomu předseda senátu Vrchního soudu JUDr. Jiří Lněnička, „ale bylo to něco zcela jiného a dosud nebyvalého. Šlo o čin mimořádně vysoké společenské nebezpečnosti – šlo o soukromou popravu. Proto jsme rozhodli tak, jak jsme rozhodli.“

Souhrnná bilance tohoto rozhodnutí: dvaosmdesát let trestu jako relativní protiváha k jednomu nikoli bezproblémovému, leč i tak na základě vyšších mravních principů nedotknutelnému lidskému životu.

KAUZA TROJÚHELÍK:

Poprvé se senát Krajského soudu sešel v dubnu 1996, nadřízený Vrchní soud vyslovil však k výsledku výhrady a vrátil případ k novému projednání. Další přelíčení se konalo 3. října téhož roku. Obžalovaní: Pavol Tokáč, Lenka Nováková a Eduard Baxa. A zase žádná velká shoda ve výpovědích.

Jak to všechno začalo...? Kdo víc si přál a komu byla ve svých důsledcích prospěšná smrt muže, který byl v příslovečném trojú-

helniku tou překážející přímkou navíc – tedy Stanislava Nováka...? Za jakým dohodnutým účelem byla na místo „pouhého vytestování krutého manžela“ vezena ilegálně držená zbraň...? Kdy padlo rozhodnutí, že bude použita k vraždě výstřelům...? Vykřikla či nevykřikla Lenka Nováková větu, již Tokáče, který na ni byl dle vyjádření psychologů silně závislý, k těmto výstřelům nepřímo vyzvala...? Pokud střelil, chtěl zabít nebo jen zranit a tím momentálně zneškodnit...? Kdo navrhl, že by se tělo zavražděného mohlo vhodit do vody Sečské přehrady, a je pravda, že obžalovaní – jak mimo jiné tvrdili obhájci – v těch chvílích jednali neplánovitě, nepřipraveně a zmatkovitě, protože cestou bloudili, nebyli dostatečně vybaveni pohonnými hmotami a mrtvolu Stanislava Nováka odklidili tak ledabyle, že byla hned následujícího dne nalezena...? Kdo z nich byl po činu vůdčím způsobem iniciativní v odklizení stop...?

V odpovědích na tyto otázky se obžalovaní málokdy shodli.

Krajský soud nicméně k závěru, vyjádřenému větami bezmála stostránkového rozsudku, dojít musel. A usoudil takto: všichni obžalovaní spáchali trestný čin vraždy ve spolupachatelství, Eduard Baxa se dopustil navíc ještě nedovoleného ozbrojování. Trest – Tokáč a Nováková po čtrnácti letech, Baxa jedenáct let.

Následovalo odvolání všech zúčastněných.

Pražský Vrchní soud pak 4. prosince 1996 znovu došel k poněkud odlišnému závěru a rozsudek nižší justiční instance částečně zrušil. U obžalovaných Tokáče a Novákové se prý nepodařilo bezpečně prokázat, že by „nejzávažnější trestný čin s nejtěžším následkem byl dopředu plánován, takže se spíše jednalo o situační exces“, mnohem smírněji byla také nahlédnuta role Eduarda Baxy, který byl dle mínění Vrchního soudu do dění částečně jen vtažen svými přátelskými vztahy k Tokáčovi a v klíčovém okamžiku zločinu se choval víceméně pasivně. Konečný účet zněl tedy pro pachatele výrazně přijatelněji: Tokáč – dvanáct let, Nováková – jedenáct, Baxa – pět. Všem třem odsouzeným byla pro pobyt na určenou dobu vyhrazena věznice s ostrahou.

Tečka.

Poslední tečka v časově vzato posledním rozsudku, který se dotýkal dění, jemuž se ve své době říkalo SEČSKÉ VRAŽDY. Jinak řečeno: bylo to finále (dvoj)případu Pavla Sedláka a Stanislava Nováka – dvou mužů, jimž na sklonku dvaadvadesátého roku byly hladina a dno Sečské přehradní nádrže určeny jako hrob.

Roman Cílek

JACKŮV VÝLET DO ČECH

*Zlo se celkem snadno zmocní
připravené duše.*

(Jean Dutourd)

Koho by něco takového napadlo...?!

Že ve věci mrtvé mladé ženy, nalezené zkraje sychravého předpodzimního rána v korytě Břežanského potoka, něco málo přes kilometr od pravobřežního konce mostu vedoucího od Prahy na Zbraslav, nepůjde „jen o obyčejnou vraždu“ s jednoznačně se nabízejícím sexuálním motivem.

Že okolnostmi násilné smrti této ženy, která v okamžiku, kdy ji objevili, neměla na sobě nic víc než světlešedé silonové podkolenky a u sebe kromě snubního prstenu ani to nejmenší, čím by se dala prokázat její totožnost, se budou po mnoho let zabývat nejen naši, ale i zahraniční kriminalisté.

Že jeden jediný její vlas, nalezený o něco později v autě muže, který procestoval značný kus světa a všude za sebou zanechával stopy smrti, bolesti a utrpení, pojde nespočtým množstvím kriminalistických zkoušek a stane se prvně nepřímým, pak i přímým důkazem v monstrprocesu, jehož průběh budou sledovat desítky televizních štábů.

Že tato prodavačka z pražské čtvrti Modřany se zařadí do jednáctičlenného řetězce brutálně zavražděných a zneuctěných dívek či žen ze Štýrského Hradce, Bregenzu, Vídně, Los Angeles a Hollywoodu. Nikoho to zpočátku nenapadlo: to až později – mnohem později.

● ● ●

*...rvoucí se švábi
ukřižovaní škorpionii
plivající hadi*

*sliznatě končící želvy
a všechno současně zuří
v mozku a jinde...*

J. U.

● ● ●

Páni kluci.

Sice již odrostlejší, osmnáctiletý a sedmnáctiletý, ale přece jen dost mladí na to, aby zážitek, který je toho dne čekal, měl pro ně premiérovou a těžko zapomenutelnou podobu. Tomáš z Podolí a Honza z Krče, jeden z nich prvním rokem vysokoškolák, druhý ještě gymnazista. Čilí mládenci: přivstali si při sobotě již před pátou hodinou ranní a vydali se z Písnice přes Cholupice a Točnou ke Zbraslavi. A nebyl to jen obyčejný výšlap bez cíle, protože cestou značkovali trasu pro chystaný turistický pochod Praha – Řitka. Břežanským údolím sestupovali dolů po pěšině, která ve vzdálenosti asi padesáti metrů kopírovala trasu svažující se silnice.

„Hele, co je to támhle?!“ zastavil se Honza a ukázal rukou do potoka pod pěšinou.

„Co by... nic nevidím,“ odpověděl Tomáš.

Pak popošli blíž a uviděli oba.

„V mělkém a velmi úzkém korytu potoka,“ zformuloval o něco později své vjemy Tomáš, „tu v poloze na zádech leželo nahé bílé tělo jakési ženy. Její ruce i nohy byly doširoka rozhozené od sebe a hlavu měla ve směru na Dolní Břežany, tedy proti proudu potoka. Napadlo mne v první chvíli, že tam leží skoro jako kdyby byla ukřižovaná. Přes tělo této nepochybně mrtvé ženy bylo nedbale naházeno několik suchých větví, takže už i z toho se zdálo jasné, že se zde přihodila násilná věc. Zůstali jsme stát na pěšině, ničeho jsme se nedotýkali a rozhodli jsme se, že okamžitě přivoláme...“

Přivolali.

Byla sobota 15. září 1990, půl osmé ráno.

● ● ●

*...mezi zdmi uzavřené
bobtnání ve strachu z prasknutí
chuť prasknout hluboko uvnitř...*

J. U.

● ● ●

Dopoledne.

Stinně temný, skoro až tajemně působící kout za Prahou, oblíbený prostor motorizovaných dvojic toužících po chvilce bytí i značně nepohodlného soukromí, minutu po minutě ožíval. Mordparta, technici, uniformovaní odháněči zvědavců, řadoví muži, kteří na pokyn svých šéfů začali s prohlídkou okolí. A také lékař s prvotním vyjádřením, které se neslo – jak to tak bývá – ve velmi obecné rovině: „Strangulační rýhy po škrcení na krku, krevní podlitiny na obličejích a jinde na těle, zejména na horních i dolních končetinách. Nepochybně byla úmyslně usmrcena. Došlo k tomu dnes v noci – spíš tedy v časných ranních hodinách.“ Často používaná věta o tom, že jasněji bude až po pitvě, snad ani nepadla.

Těsně před desátou hodinou přivezli na místo nálezu těla služebního psa. Jmenoval se Ivar a na obojku měl evidenční číslo 2655. Na pachovou stopu ho psovod uvedl těsně u pravého boku mrtvé ženy, která na rozdíl od psa neměla zatím jméno. Ivar stopu zachytil a sledoval ji mezi stromy k silnici Zbraslav – Dolní Břežany, a to do míst, kde proluka ve svodidle vytvářela neudržované silniční odpočívadlo. Na okraji asfaltového povrchu Ivar stopu ukončil. Další pokus: nasazení u levého ženina boku. Zhruba shodný výsledek.

Nepochybně: na tom odpočívadle stálo zřejmě v noci auto.

Vrahovo auto.

Anebo – snad – vrahů?

● ● ●

*...Před mýma očima se začínají objevovat blesky skutečnosti,
z hrdla se dere sténání... a její pánev sebou trhá a krouží
na špičce mého jazyka, slyším, jak několikrát osíře
vykřikla, pak s těžkým oddechováním klesnu zpět... Ach Bože,
jsou to všechno jen mé představy, žena má podobu mé ruky,
takové je to každý den, stydnoucí sperma v mé vlněné
věžešské dece začíná být odporné, je v něm pocit nenáviděné
prázdnoty...*

J. U.

● ● ●

Pozor, pozor...!

Na obrazovce televize se objevila obecně známá tvář tehdejšího majora Miroslava Kučery. Přednesl mimořádnou pátrací relaci Federální kriminální ústředny:

„Věnujte, prosím, pozornost...

Neznámá žena... pouze silonové podkolenky...

Místo nálezu těla není pravděpodobně zcela totožné s místem činu... Na prsteníku levé ruky měla mrtvá prsten ze žlutého kovu, šíře tři milimetry, průměr devatenáct milimetrů, hladký a bez markantů...

Popis: stáří ženy se odhaduje na 20–30 let, štíhlá postava, světlé vlasy v délce na ramena, kulatý obličej, šedomodré oči, uši neměla propíchnuté pro náušnice...”

Slova doprovázely fotografie. Výřez z plánu Prahy a jejího nejbližšího okolí. Lehce upravený portrét ženy z Břežanského potoka.

Prsten.

● ● ●

*...úder blesku do proudů mozku
hromy ve stroji srdce
kroupy v nervovém systému
nánosy na cestách citů...*

J. U.

● ● ●

Vltavo kalná, budiž pochválena!

K rychlé identifikaci neznámé mrtvé přispěla náhoda, a to způsobem nejpřesvědčivějším ze všech možných. Prostor plavební komory na Smíchově. Dvoučlenná hlídka z Poříčího oddělení Praha tu v sobotu 15. září po 9. hodině dopolední vylovila z řeky

občanský průkaz. Pobyt ve vodě mu příliš neprospěl, ale to podstatné se dalo přecíst. A protože brzy poté se už dostala do oběhu policejní pátrací relace, stačilo nahlédnout do nalezeného průkazu, zvednout telefon a bylo jasno.

Petra Bízová.

Devěťadvacetiletá: narozená na Opavsku 21. ledna 1961 – tedy ve znamení Vodnáře.

Vdaná matka dvou dětí. Bytem v Praze-Modřanech. Zaměstnaná v prodejně masa a uzenin nepříliš daleko od svého domova.

A tak ještě téhož dne v půl jedenácté večer musel třiatřicetiletý Zdeněk Bíza protřpět zlý životní okamžik: podívat se na fotografii ženy s neupravenými vlasy a náhle vyschlými ústy chraptivě říci: „Ano – bezpečně poznávám na předloženém snímku...”

Hned poté padly pochopitelně i další otázky.

„Kdy jste manželku viděl naposledy?“

Odpověděl: „Včera, tedy v pátek večer. Odešla z domova někdy před osmou hodinou s tím, že si s kolegyní z práce, která se jmenuje Jana a jejíž příjmení vlastně ani neznám, půjdou někam posedět.“

„Kam – posedět?“

„Nevím. O tom jsme spolu nemluvili.“

„Šly samy dvě?“

„Asi ano... ale vlastně ani to nevím.“

„Co předcházelo jejímu odchodu? Podrobně, prosím. Stalo se něco mimořádného?“

„Ne,“ zavrtěl hlavou, „nic mimořádného, byl to... obyčejný den. Měla v prodejně odpolední směnu, která jí končila v pět. Zajel jsem pro ni naší škodovkou a cestou jsme nakoupili v obchodním středisku Vltava. Domů jsme se dostali před šestou, povečeřeli jsme párky – a já si pak zašel do restaurace Želivka na dvě piva. Když jsem se vrátil, manželka se zrovna chystala k odchodu, ale neuvědomuji si do podrobností, co měla na sobě, protože jsem se o to nikdy nezajímal. Snad kalhoty a nějakou blůzu. Řekl jsem jí žertem, aby moc nezlobila a vrátila se v rozumném čase. Zasmála se tomu a odešla.“

„Jak jste prožil zbytek večera?“

„Dal jsem spát děti, pak ke mně zašel soused, něco jsme popili a pozval mne k nim. Tam jsme s jeho ženou ve třech seděli dlouho do noci, dívali jsme se na televizi a poslouchali muziku.“

„Kdy jste svou manželku začal postrádat?“

„Samozřejmě hned ráno, protože něco takového se nám v rodině ještě nepříhodovalo. Během sobotního dopoledne volala z Moravy její matka. Když jsem tchyni sdělil, že Petra šla večer někam za zábavou a dosud se nevrátila, rozčílilo ji to a řekla, že si to s ní vyřká... Věnoval jsem se přes den dětem a pořád jsem přemýšlel, co mám podniknout. Nic zvláštního mne nenapadlo, snad jen to, jestli mě třeba Petra neopustila. Večer u nás zazvonili dva muži...”

Dva muži od policie, tehdy vlastně ještě příslušníci VB.

● ● ●

*...Denně kolem sedmé hodiny večer, když se vracejí z úklidu,
musejí tři nebo čtyři ženy jít kolem mé cely. Bojoval jsem
o tuto místnost. Marie si to tolik přála. Je předačkou u
úklidu... Nikdo s nimi nejde, mohou se krátce dívat mou
špehýrkou. Rozbil jsem v ní sklo, abychom si mohli vyměňovat
polibky jazykem... rty bolí, protože otvor je příliš úzký...
Když potom vystupují po schodišti, zastavují se a zvedají
sukně, pod nimiž nic nemají. Marii mohu předem poslat moták
s tím, kterou z nich bych chtěl vidět častěji...*

J. U.

● ● ●

Pár vět na obranu té, která se už bránit nemůže.

Aniž bychom chtěli předbíhat řád času, lze říci, že až se tenhle případ stane případem přece jen v jistém smyslu neobyčejným a zapadne do soukolí jiných událostí, oběti to citelně ublíží. Její pověsti, její cti. Povrchní neznalci se nepokusí proniknout k podstatě věci a přiřadí paní Petru k seznamu jiných žen, o nichž ještě bude řeč, a vyřknou nad ní v tisku i jinde falešný soud.

Ano, ráda, velmi ráda se bavila.

Uměla se i napít.

Líbili se jí mužští a vstřícně vnímala jejich pohledy a možná, tu a tam, i něco víc. Samozřejmě: nebyla pravzorem lidských a mužských ctností pro osvětu mezi klášterními chovankami. Leč zdá se také – a mnoho svědeckých výpovědí o tom vypovídá, že většínou ctila hranici, kam až lze zajít. „Mockrát mi Petra se smíchem vyprávěla,“ řekla o ní při výslechu její někdejší sousedka a důvěrnice Anna Špacířová, „že ráda provokuje muže svou vyzývavostí, ale ve finále ucukne a dělá jí dobře, když chlapi vyvádějí. Napadlo mne ještě dřív, než se jí stalo to, co se jí stalo, že je to dost nebezpečná hra.“

Ne, nebyla andělem.

Ale je zlým omylem tvrdit, že byla prostitutkou.

„Nikdy v životě by Petra nešla s chlapem za peníze, to si vůbec neumím představit. Prostě jen měla moc ráda společnost. Znalý jsme se asi tři roky a vím toho o ní dost. Také o jejím manželství... Bylo jako každé druhé, starali se o dvě děti, holku a kluka. A oba si i přes všední problémy, které se oboustranně vyskytnou všude, vycházeli vstřícně. Což mimo jiné znamenalo, že si Petra mohla občas zajít někam se pobavit, což však stejně platilo i pro jejího manžela,“ sdělila vyšetřovatelům její kamarádka Marta Kotmelová.

Vyšla si pobavit se...

Občas to pochopitelně neskončilo bezmračnou pohodou a Zdeněk Bíza při opakovaných výsleších nepopíral, že asi před rokem ho velmi pozdní, téměř ranní manželčin příchod domů natolik naštvál, že se po ní ohnal a dostala pár facek. Pak se však udobřili a jelo se, jak to tak v běžném životě bývá, dál.

● ● ●

...děsivé sny

v moři samoty

chvějící se stěny rakve

zatajené existence...

J.U.

● ● ●

Rande.

No ano, připusťme: toho osudného dne – v pátek 14. září 1990 – to bylo vskutku tajné rande. Dokonce si pro ně paní Petra i připravila podmínky. Kolegyně z prodejny masa a uzenin Jana Šestáková: „Měly jsme společnou směnu a někdy odpoledne, když v obchodě zrovna nikdo nebyl, mne požádala, abych v případě, že se mne na to její manžel v hovoru náhodně zeptá, potvrdila, že jsme spolu dohodnuté jít večer někam do společnosti. Bylo to poprvé, co něco takového ode mne chtěla. Po uzavření prodejny pro ni pan Bíza skutečně přijel, ale nehovořil se mnou, a já jsem tedy nemusela nic říkat o nějakém našem večerním plánu. Ani slovem se mi Petra nezmínila o tom, s kým chce doopravdy ten páteční večer prožít.“

Vyvoleným byl jistý Martin Jonáš.

Jedenatřicetiletý technik z podniku, kde Bízová pracovala, bytem v Nuslích – a přirozeně ženáč. Zběžně se znali z nedávného podnikového výletu na výlov rybníka a Jonášovi se Petra líbila. Když ho tedy ve čtvrtek 13. září přivedly služební povinnosti do modřanské prodejny, jen tak zkusmo navrhl Bízové, že by si mohli koncem týdne zajít někam na skleničku. Nebyla proti a v pátek si schůzku telefonem upřesnili: v osm večer na stanici metra Budějovická. Pan Jonáš, který na vedlejšku dělal deratizátora potravinářských provozů, měl toho dne ještě hodně práce a různého zařizování, takže se dostal do časové tísně a aby rande vůbec stihl, přijel na Budějovickou svým trabantem.

„Jdeš pozdě,“ řekla prý.

Omluvil se.

Zřejmě jim to spolu i slušelo: dva lidé kolem třicítky a na prahu sotva načatého pátečního večera.

„Paní Bízová,“ vypověděl o tom Martin Jonáš se smyslem pro odpozorovaný detail, „měla na sobě modré džínové kalhoty, bílé tričko s krátkým rukávem a bundu modré barvy, na níž byly jakési světlé aplikace. Ohledně té bundy, která se oblékala přes hlavu, jsem se jí smál, že se podobá větrovcovi na běžky. Obuta byla do černých mokasínů. Povšiml jsem si také náramku na její pravé ruce: byl to kroužek z bílého kovu s překřížením snad ve tvaru hadích

hlav. Kabelku měla větší, se vzorem a s popruhy přes rameno. Já byl oblečen ve světlé kalhoty a džínovou košili s dlouhým rukávem, dále jsem měl u sebe černou pánskou taštičku na doklady a klíče.“

„Kam půjdeme?“ zeptal se.

Navrhl bar vedle restaurace Na Budějovické, ale partnerka dala najevo, že by se vydala raději do centra. Pokřčil rameny a vyhověl jí. Trabant, do kterého údajně paní Petra vůbec nevstoupila, zaparkoval na dělicím pásu proti obchodu s obuví a metrem dojeli na stanici I. P. Pavlova. Sešli dolů Ječnou a ve Štěpánské vstoupili do vinárny Split. Dole, kde se hrálo, bylo plno, vybrali si tedy stůl poblíž vchodu. U mladé černovlasé servírky si objednávali velkou vodku s kolou – každý z nich celkem tři. Jonáš: „Povídali jsme si hlavně o pracovních problémech a jiných obyčejných věcech, žádné důvěrné návrhy jsem paní Bízové nedělal a ani ona se v tom směru neprojevovala. Konec tohoto posezení se trochu pokazil tím, že si k nám přisedli dva mladíci a paní Bízová s nimi měla slovní rozepři, protože si myslela, že poslouchají náš hovor. Už měla však v té době přece jen dost upito.“

Ve Splitu se zdrželi asi do půl jedenácté.

Zamířili pak hlouběji do centra a ve Štěpánské navštívili ještě vinárnu, jejíž jméno bylo shodné s názvem ulice. Další kola s vodkou – tentokrát pouze malou. Prý na rozloučenou. „Cestou od vinárny na Václavské náměstí, což už bylo asi třicet minut před půlnocí,“ uvedl ve své výpovědi Martin Jonáš, „jsem se pokusil paní Bízovou jen tak lehce políbit, ale ucukla a dalo se poznat, že se na mne kvůli mému chování ve své nyní už značné podnapilosti naštvála. Když jsem svůj pokus opakoval, vytrhla se mi, rychle popošla o kus dál a pak zabočila do ulice V Jámě, která spojuje Štěpánskou ulici s Vodičkovou.“

Překvapilo ho to.

„Počkej přece, už toho nechám a půjdeme rovnou na metro!“ křikl za ní.

Neodpověděla, neotočila se, neozvala se.

Šla dál.

Takhle prý to rande s paní Petrou proběhlo, přesně takhle.

Prý.

„A vy?“ zeptali se vyšetřovatelé Martina Jonáše a v očích jim mohl číst pochybnosti.

„Co já, jel jsem prostě domů,“ odpověděl.

„Rozveďte to!“

Rozvedl. Mávl prý v duchu rukou nad bláznivou ženskou, která mu rozevlátě mizela z očí v prudce se svažující ulici V Jámě, pomyslel si cosi o promarněném večeru, došel na Václavské náměstí, u stánku vstoje snědl opečeného buřta, stihl pak poslední metro, dojel na Budějovickou, nastartoval svého trabanta a opatrně – vědom si toho, co vypil – dojel domů do Nuslí. „Manželka byla ještě vzhůru, dívala se na televizi,“ sdělil vyslýchaný v závěru své zpovědi, „řekl jsem jí, že se ta služební záležitost, na kterou jsem se před odchodem vymluvil, protáhla. Jen mi na to kývla, protože zaujatě sledovala závěr filmu. Umyl jsem se a šel jsem si lehnout. V té době byla v posteli již i manželka, protože televize skončila.“

„A dál?“

Normálka: polopracovní-polorodinný víkend, tenis s dcerou, předem domluvená deratizační akce v prodejně lahudek u Anděla, odjezd z města, návštěva vlastních rodičů i rodičů a sestry manželky, návrat domů do Prahy-Nuslí až v neděli kolem osmé večer.

Už tu na něho čekali.

● ● ●

...Bušil jsem pěstmi do zdi. Objevila se krev. Tloukl jsem dál... smál jsem se a plakal a doufal, že zemřu. Ale zůstal jsem živ. Osamocený. Vinen... Čas je bezbřehý... Sahá po mně strach. Ticho a minulost. Poznání. Ručičky hodinek se posunují kupředu. I pro mě. Jen pomaleji, protože čekám. Můj čas tiše stojí...

J. U.

● ● ●

Věřili vyprávění Martina Jonáše?

Toť otázka ze zcela jiného světa.

Kriminalistika je řemeslem opotřebovávajícím lidskou podstatu až na samotnou dřev již proto, že pojmy jako důvěra vytěšňuje z běžného člověčího použití. Pěkně to povídáš, myslívají si lidé z téhle zvláštní branže a občas to i říkají nahlas, moc pěkně – ale co když bylo všechno jinak? Úplně a totálně jinak. Rádi bychom ti věřili – ale musíme se o tom, že říkáš pravdu, co nejdůkladněji přesvědčit.

Přesvědčovali se i u Jonáše.

Vypůjčili si jeho trabanta a podrobili nejen vnitřek vozu, ale i zavazadlový prostor puntičkářské prohlídky. Hledali stopy krve, stopy spermií, stopy bláta nebo jehličí, stopy po textiliích, které by nepatřily nikomu z rodiny a ostatních spoluživatelů vozu. Protože mnohdy přinese výsledek věcné zpochybnění třeba jen jediného článku z výpovědi svědka či podezřelého, hledali v autě mimo jiné i daktyloskopické stopy po přítomnosti paní Bízové, protože Jonáš přece tvrdil, že do jeho vozu vůbec nenastoupila. A nezástalo jen u auta. Vyžádali si od Jonáše k odbornému zkoumání také vše, co měl v průběhu pátečního večera na sobě a musel například vysvětlovat, od čeho má na nohavici kalhot a na džínové košili žluté fleky („když jsem jedl na Václavském náměstí toho buřta, vrazily do mne dvě připilé cikánky a umazal jsem se od hořčice“). Pověření pátrači ověřovali samozřejmě i vše, co Jonáš vyprávěl o průběhu své schůzky s Petrou Bízovou, zpovídali personál obou navštívených vináren, hledali hosty, kteří tuto dvojici tam či onde zahlédli.

Všechna zkoumání a svědecká ověřování vypovídala ve prospěch muže, který Petru pozval na poslední rande jejího života. Takže jo, připustili asi, ale stále si nechávali pootevřená zadní vrátka – a zapůjčené oblečení mu například vrátili až koncem ledna 1991.

Takže jo.

Asi to opravdu bylo tak, jak Martin Jonáš povídal.

Že půl hodiny před půlnocí byla už paní Bízová dost opilá.

Že opustila svého překvapeného a vývojem událostí zaskočeného partnera v ulici V Jámě a rychlým, leč značně nejistým krokem mířila dolů k Vodičkově.

Že tak šla vstříc noci a...

Čemu a především komu vstříc...?

● ● ●

...Noc je pro mě dnem a den nocí... Bojuji proti svému nezvládnutému věcrejšku, abych konečně našel slova pro zítřek...

J. U.

● ● ●

Čemu a komu?

Ubíhaly hodiny, dny, týdny a pak nasčítaně i měsíce.

Vynoří se odněkud náznak aspoň částečné, aspoň rámcové, aspoň dílčí a přibližné odpovědi na nezodpovězené otázky? Obsažný mnohosestránkový vyšetřovací spis je důkazem: usilovalo se o to bez apriorní důvěry ke komukoliv a doslova všemi dostupnými prostředky.

Tak třeba:

Stranou pozornosti nezůstal manžel mrtvé paní Petry. Nejprve ho požádali, aby zapůjčil svůj snubní prsten, a zkoumalo se, zda je párově shodný s tím, který se našel na prsteníku mrtvé ženy z Břežanského údolí. A když už se ochomýтали kolem čerstvého vdovce, oťukli si samozřejmě u sousedů, s nimiž údajně trávil večer a kritický čas z pátku na sobotu, zda je pravdou to, co o těch poněkud alkoholizovaných nočních hodinách tvrdil. Prověřovali možnost, že by se po odchodu od sousedů mohl vypravit kamsi za svou ženou, anebo – že by se snad ona v noci vrátila, došlo u nich k žárlivosti zapříčiněnému konfliktu se zlými následky a on pak...? Prohlédli důkladně Bízových byt, prohlédli jeho šatstvo, odvezli si do Bartolomějské ulice ke zkoumání rodinné auto. Po všemožném vyhodnocování a porovnávání – nic. Hypotézy, které naznačovaly, že by mohlo jít o klasickou „domácí zabijačku“, jak se takovým vnitrorodinným tragédiím mezi fachmany ne moc hezky říká, zůstaly jen hypotézami.

Tak třeba:

Pítva. Čtrnáct stran protokolu, spousta odborných detailů, ale nic,

Silniční odpočívadlo, na němž zřejmě parkoval vrahův automobil

co by řeklo řádově víc, než dosud věděli. Příčinou smrti bylo udušení ze škrcení, nález prokázal i rdoušení, údery na ústa, bodnutí do hýždí a četné oděrky. Znalci se ztotožnili s prvotním nálezem lékaře na místě nálezů těla: smrt nastala v sobotu 15. září na sklonku noci. Mikroskopické zkoumání neprokázalo přítomnost spermií a i další okolnosti naznačovaly, že zřejmě nedošlo před smrtí k vaginálnímu pohlavnímu styku. I to jako by o něčem svědčilo – ale, sakra, o čem?

Tak třeba:

V návaznosti na pitvu se konalo i cosi, co lze nazvat tanečkem kolem promile. Několik stran odborného posudku se zabývalo tím, kolik toho paní Petra v průběhu pozdního večera a zbytku noci vlastně vypila. Podle jejího předpůlnočního společníka Martina Jonáše to byly tři velké vodky a jedna vodka malá, což by s přihlédnutím k váze zemřelé a pravděpodobné hodině úmrtí odpovídalo zbytkovým hodnotám v rozmezí 0,81 až 1,23 promile alkoholu v krvi. V její krvi však zkoušky prokázaly přítomnost 1,34 promile. Proč na tom tolik záleželo? Protože tento výsledek zkoušek napovídal, že Petra Bízová po rychlém rozchodu s Jonášem ještě někde něco pila. Někde a asi nikoli sama. Že by to byl přípitek na seznámení s vrahem?

Tak třeba:

Vinárny, restaurace, bary, hospody, nóbli podniky i pajzly ve stylu poslední štace. Chlapi, kteří tohle dostali na starost, si připadali jak na okružním špacíru klubu alkoholiků. S fotkami v rukou se vyptávali. Ve vinárnách Split a Ve Štěpánské konkrétně na dvojici Bízová+Jonáš, jinde na Bízovou samotnou či v doprovodu kohosi neznámého. Ode dveří ke dveřím... V Astře i U Zpěváků. A také v T-Klubu a v Barbaře. A v Lucerna baru, v Luxoru, v baru Rostov, ve Zlaté Huse, v hotelech Ambassador a Palace, ve vinárně U Markýze v Nekázance a u Mázlů v Jungmannově ulici, U Šuterů v Palackého, a v Tatraru, v nočním klubu ČKD na Můstku, a v Alfě i Carioce, a U tří bílých beránků v ulici 28. října. A také v baru na vzdálenějších Barrandovských terasách. A také poblíž jejího bydliště: v soukromém modřanském baru Borová, ve vinárně Želivka a leckde jinde. Závěry shrnutě nulové, i když párkrát vypadalo to, s čím pátrači přišli, nadějně. Například hlášení z celonočně otevřené restaurace ve Slovanském domě: „Podnapilá žena tohoto typu, kterou od vidění známe, seděla s jakýmsi mužem u stolu číslo 3. Odcházeli spolu kolem 01.30 hodin a vyhazovač M. Ž. musel té

ženě pomáhat, když mezi dveřmi klopýtla.“ Sehnali personál, sehnali vyhadzovače, sehnali nakonec i toho muže, který s choutkami zcela jednoznačnými doprovázel notně opilou dámu, která se však ze své opice – na rozdíl od paní Petry – šťastně vyspala. A takhle to šlo pořád dokola. Po dvou týdnech vyšetřovatelé své vinárenské snažení přitlumili: tak daleko už většinou lidská paměť nesahá. Prostor ulic Štěpánská, V Jámě a Vodičkova jim v kauze Petry Bízové začal připomínat Bermudský trojúhelník.

Tak třeba:

Průběh osudných chvil paní Petry by mohl aspoň přiosvětlit nález jejího oblečení a prádla. Konalo se opakované pátrání v prostoru od Dolních Břežan až po Zbraslav a také po trase předpokládaného příjezdu a odjezdu pachatele–pachatelů (protože ani množné číslo se nedalo vyloučit) ve směru od Modřan. Prozkoumáno bylo rovněž povodí Vltavy od mostu na Zbraslav až po elektrárnu Štvanice, a to včetně přístavních můstků, propustí a obou břehů. „Výsledek zcela negativní,“ napsala do hlášení jedna z hlídek. A ty další a další jako by to od ní opisovaly. Jen dvojí vybočení ze stereotypu. Nepříliš daleko od místa nálezu těla se našla mělce zakopaná jutová taška, v níž byl uhynulý pes zabalený do modrooranžové deky. Pozoruhodnější zpráva přišla z modřanské ulice U vlečky, kde v neděli 16. září našel zaměstnanec firmy Léčiva u vchodu do výměníku balík potrhanych a znečištěných ženských šatů, v nichž byly zabaleny obnošené boty. Pouhý pohled do plánu Prahy naznačil, že tudy by pravděpodobně vedla cesta autem z centra Prahy k Břežanskému potoku: po nábřeží do Podolí a Braníka, pak přes staré Modřany a kolem cukrovaru nahoru... Naděje zemřela dřív, než se stačila rozvinout. Nálezce si to, co mu přišlo pod ruku, moc neprohližel a vše štitivě zahodil do kontejneru. Až když si přečetl v pondělním denním tisku o nahé mrtvé ženě, svěřil se policii. Mezitím však už popeláři kontejner odvezli a jeho obsah nenávratně zmizel v tunách jiného odpadu na skládce.

Tak třeba:

Občanský průkaz Petry Bízové vyvolila poříční hlídka z Vltavy v den nálezu jejího těla po 9. hodině dopolední, a to – jak víme – v plavební komoře na Smíchově. Kde asi byl do vody vhozen? Dotazy v restauraci pod Palackého mostem a u personálu zdymadla na Smíchově. Nic. Povltavští „tíší blázni“ – tedy rybáři. Nic. Posádka lodi Odra, která jako jediná ve zhruba odhadnutou kritickou dobu brázдила Vltavu. Nic. Propočty, analýzy a pokusy. Že by se vrah (vrahové?) zbavil té vrcholně nebezpečné knížečky poblíž místa, kde odložil již mrtvé tělo své oběti, tedy někde u mostu na Zbraslav? Asi ne, protože občanský průkaz by za tu dobu nestačil doplavat do míst, kde se ho shodou náhod dotkly ruce dvou poříčních policistů.

Tak třeba:

Čím méně toho kriminalisté v hmatatelné podobě dostanou do rukou, o to důkladněji se tím zabývají. Všechny čáry a kouzla musely tedy podstoupit šedé polyamidové podkolenky, jediná oděvní součást nalezená na těle mrtvé Petry Bízové. Vše, co se podařilo z podkolenek vytřepat a vysát speciálním nástavcem na vysavač, se vyhodnocovalo pod stereomikroskopem a dále zkoumalo na optickém mikroskopu v procházejícím bílém polarizovaném světle. Zjištěna přítomnost zeminy, rostlinných zbytků a textilních vláken z džínoviny. Džíny – to bylo jasné, zřejmě je měla paní Petra na sobě. Vzorky zeminy se porovnaly s nálezem na pedálech, pneumatikách a rohožkách ve vozech dvou lidí, jejichž auta prošla zkoumáním: tedy Martina Jonáše a pana Bízy. „Z provedeného srovnání vyplývá,“ psalo se v posudku, „že zeminy zjištěné v obou vozidlech se neshodují se zeminou z podkolenek poškozené ani v jednom kritériu hodnocení.“

Tak třeba:

Nálezy zpod nehtů zavražděné. Na pravé ruce čtyři fragmenty modrých bavlněných vláken z džínoviny, pod nehty levé ruky se nenašlo vůbec nic.

Tak třeba:

Prameno radosti přineslo vyšetřování případu řadě takzvaných černých taxikářů, kteří si i v té ještě ne zcela tržní době podnikavě

přivydělávali v ulicích Prahy. Z výpovědí přítelkyň paní Petry totiž vyplynulo, že při návratech ze svých výjezdů za zábavou často využívala levnějších služeb těchto neoficiálních drožkářů, a s některými se dokonce znala. Policie se tedy na ně zaměřila, vyšetřovatelé nahlédli do operativních záznamů a proťukli si zejména ty z nich, kteří si již v minulosti zpestřovali své povětšinou noční melouchaření jinými radovánkami. Takový Miroslav S. zvládl ve svém autě dvě znásilnění pasažérek a pozoruhodný byl i prostor, kde k tomu kdysi došlo: Cholupice a Dolní Břežany. Nejinak tomu bylo s Pavlem U., který měl na kontě tři znásilnění pod hrozbou vystřelovacího nože, jedno z toho u rovněž velmi blízké obce Točná. Psycholog charakterizoval Pavla U. slovy, že „přístupnost ženy mu přivozuje ztrátu erektce, zatímco vrcholný erotický zájem mívá o opilé ženy, s nimiž se setkává při nočních jízdách autem“. Nenabízela se tu parádní dějová konstrukce? Podnapilá, rozevlátá i našťavaná, vstřícná i nevstřícná paní Petra nastoupila do jeho vozu, z centra zamířili na Modřany, ale jejich cesta pak proti proudu Vltavy přímým směrem pokračovala dál: až kamsi k mostu na Zbraslav, kde při taxikářově pokusu o důvěrnost mohlo dojít ke konfliktu a... Pěkně to znělo – jenomže Pavel U. měl neprůstřední alibi. A stejně tak i Miroslav S. a další chlapíci z téhle zvláštní branže.

Tak třeba:

Desítky položek obsahovalo pět různobarevných adresářů nalezených v bytě Petry Bízové. Každou z položek bylo třeba ověřit a pořídit o tom záznam. Výsledek? I když jeden z členů vyšetřovacího týmu vyslovil přesvědčení, že v adresáři je zcela jistě uvedeno jméno a telefonní číslo vraha, nepodařilo se to dokázat a výsledek se rozplynul do ztracena.

Jakož i všechno ostatní...

● ● ●

...Jsem v ringu. Na lehkých nohách poskakují tanečním krokem proti svému svědomí... Krčím se před vlastními ranami. Dělej mi dobře a bolí... Moje Já vrací rány. Klesám k zemi a odpočítávám se a vstávám, těsně před porážkou, k novému boji...

J. U.

● ● ●

Jaro 1992. Sedmáct měsíců uplynulo od smrti ženy, která si v zářijovém pátečním večeru zašla se známým na pár skleniček vodky. Podniklo se do té chvíle vše, co se podniknout dalo. Bohužel bez konkrétního výsledku.

Co dál?

Zákon pamatuje i na takové případy.

Tehdejší Krajský úřad vyšetřování Středočeského kraje zaslal 9. dubna 1992 příslušné krajské prokuratuře, a na vědomí také manželovi zavražděné, své řádné usnesení, jímž na základě § 173, odstavec 1, písmeno e) trestního řádu přerušil v této věci trestní stíhání, „neboť se vyšetřováním dosud nepodařilo zjistit skutečnosti, které by opravňovaly vést trestní stíhání proti určité osobě“. V dalším odstavci se útlivě uvádělo, že „pokud důvody přerušení trestního stíhání pominou, bude se v něm neprodleně pokračovat“.

Formulace podle právních zásad.

Příznějme však: závěrečné části tohoto výkladu málokdo ze zasvěcených věřil.

● ● ●

...Nejraději myslím na lásky, ty s hudbou srdce mají přednost, ale i ty druhé, v nichž byla jen zpcená těla, se dají použít k melancholickému přemítání... Vidím vlasy, jizvy a mateřská znaménka, jaterní skvrny a oči, cítím rty... Moje srdce křičí po lásce! Bylo jich mnoho, ale dokážu se rozpomenout, i když stínovitě, na každou z nich. I když trvaly jen pár minut, v autě nebo někde jinde ve škubnutí okamžiku...

J. U.

● ● ●

Představme muže, který bude ve finální kapitole příběhu hrát klíčovou roli: Jaroslav Hlaváč, tehdy špičkový specialista středočeské kriminálky v hodnosti majora.

„Kolegové si do mne občas rýpnou,“ říká po letech, „že jsem v téhle kauze slízl šlehačku na dortu, a snad je v tom i kus pravdy. První fáze vyšetřování smrti Petry Bízové, kdy se začínalo od nuly a bylo třeba vyšlapat každou maličkost, jsem se nezúčastnil, protože jsem pobýval na stáži v cizině. Ale hned po návratu jsem se k týmu přidal a později jsem také povýšil na vedoucího oddělení, takže jsem měl o všem přehled. A pak, na jaře 1992, se v součinnosti s Interpolem ozvali kolegové z Rakouska.“

Přihlásili se s rutinním dotazem: prý mají zjištěno, že člověk, kterého podezírají z několika brutálních sexuálních vražd, spáchaných nejen v Rakousku, ale i v USA, se v devadesátém roce – zhruba v září – zdržoval po několik dnů v Praze, takže není vyloučeno...

„Prvně se ta nadnárodní spolupráce v hektickém popřevratovém čase, kdy se všechno měnilo, poněkud zadrhla,“ dodává k tomu Jaroslav Hlaváč, „protože pražská kriminálka jim nabídla tři neobjasněné případy, ale žádný z nich z časového hlediska neseděl. A Bízová byla sice Pražanda, ale místem nálezu těla to v té době spadalo pod Středočechy. Nakonec se dotaz k nám přece jen dostal a mé kolegy i mne napadlo: Petra Bízová! Seznámili jsme Rakušany s podstatou té kauzy, okamžitě je to zaujalo a navrhli, že přijedou a společně se na věc podíváme.“

„Případ se tím vlastně znovu otevřel?“

„Ano. Znovu a naplno.“

„Padlo už tehdy jméno...?“

„Samozřejmě,“ chápe Jaroslav Hlaváč otázku ještě dřív, než je dovyslovena. „Mluvílo se v této souvislosti o člověku, který byl v Rakousku a v západní Evropě jako literát a společenská osobnost značně populární a jmenoval se Jack Unterweger.“

Ano: J. U.

Jack Unterweger, původním křestním jménem Johann, ročník narození 1950, muž, z jehož autobiograficky laděné a o mnohém vypovídající literární tvorby, sepsané v sedmdesátých a osmdesátých letech za mřížemi kriminálů, jsme pod iniciálami křestního jména a příjmení několikrát autenticky citovali. Prožil většinu života v dětských domovech, polepšovnicích a potom už i ve vězeních Švýcarska, Německa a Rakouska, doplnil si tam vzdělání, hodně četl, začal tvořit, vycházely mu knížky a hrály se v rozhlase i na divadelních scénách jeho dramata, suma sumárum: stal se mediálně přitažlivým příkladem „napraveného zločince“. V dubnu 1990 se soud pod tlakem zejména intelektuální veřejnosti rozhodl netrvat na doživotním výkonu trestu za vraždu, Jack Unterweger podmíněně opustil kriminál a hrál se na výsluní zájmu. A v září téhož roku...

„Přijel prý – dle sdělení Rakušanů – do Čech na krátký výlet,“ stvrzuje Jaroslav Hlaváč. „Začali jsme se pochopitelně o tento jeho pobyt zajímat a získali jsme k tomu pozoruhodné svědectví.“

● ● ●

...Bahnité kruhy končí v bažině zničení...

J. U.

● ● ●

„Zvláštní to bylo, moc zvláštní, a zejména ke konci mělo už vše takový až skoro záhadný nádech,“ vypráví Růžena Barhoňová, již tehdy, v roce 1990, táhlo na šedesátku a prožila s Johannem – Jackem Unterwegerem – nic netušíc – hodiny těsně před vraždou i po ní. „Začátek byl ale úplně obyčejný. Už asi dvacet let jsem udržovala přátelské styky se známými v Rakousku, občas jsem k nim zajela a oni zase k nám, pak už mne navštěvovaly i dcery těch známých a nezávisle na nich také jejich kamarádky. Takhle se to seběhlo také v září 1990, kdy mi volala z Vídně jistá Soňa B. a sdělila, že se u nás dějí zajímavé věci a ráda by přijela i s přítelkyní. Nebyla jsem proti. Ve čtvrtek 13. září odpoledne se Soňa ozvala už z hotelu Kriván na náměstí I. P. Pavlova. Když jsem se tam dostavila, seděl s děvčaty u stolu pohledný, dobře oblečený a distinguovaný se chovající čtyřicátník.“

Vstal a představil se: „Jmenuji se Unterweger, ale pro přátele jsem Jack.“

Myslela jsem si, že patří k Soně nebo k té druhé, a bylo mi to jedno. Ubytovala jsem je ve svém bytě v ulici Prosluněná na Barandově s tím, že sama se budu přes noc zdržovat u sestřence. Svě-

řila jsem jim také klíče, jedny dostaly dívky, druhé pan Unterweger, který mi o sobě řekl, že je novinář, zajímá se o prostituci, podsvětí a zločinnost, a nabídl mi, abych mu při práci v terénu, jak tomu říkal, pomohla v roli průvodkyně a tlumočnice.

Přijala jsem to a dohodli jsme se na páteční večer.

Když jsem v určený čas dorazila do svého bytu, už na mne čekal. Měl na sobě džínové kalhoty a světlou košili. Jeli jsme jeho luxusním tmavým autem do parkingu pod Národním divadlem a tam vůz nechal. Pak jsem ho vedla do vykřičeného podniku Narcis poblíž Havelského trhu, ale měli ještě zavřeno, takže jsme se vydali na Hlavní nádraží, kde se dalo čekat, že najde prostitutky a podobnou společnost. Myslím, že byl s výběrem spokojen a vybavoval se tu s mou pomocí s řadou lidí. Zpovídal například tetovaného chlapa s amputovanou nohou, který byl podle přízvuku v řeči z Ostravska a spáchal prý kdysi vraždu. Bavil se i s mladíčkou prostitutkou, která vypadala jako dítě, s jejím pasákem a nějakými teplouši. Protože za každý takový rozhovor dával stokorunu, brzy kolem nás byl těch divných lidí celý hlouček, mačkali se a strkali mezi sebou. Dostala jsem strach a křičela jsem na pana Unterwegera, že chci jít pryč. On mne však nevnímal a byl tím prostředím zcela fascinován. Jeden z těch chlápků mu pak nabídl, že ho za peníze zavede do nějakého podniku, kde se schází nejhorší spodina z města. Dala jsem najevo, že tam s ním nepůjdu, potom jsme nádraží konečně opustili a vydali jsme se na Václavské náměstí. Cestou mi řekl, že se nemusím bát, protože je ozbrojen, načež mi ukázal pistoli s dlouhou hlavní, kterou měl v kapse u kalhot, a také nůž s úzkou čepelí. U sochy sv. Václava jsem mu sdělila, že jsem unavená a pojedu domů. Pan Unterweger kupodivu nic nenamítal – jako kdyby měl nyní nějaký svůj plán a vyhovovalo mu, že se mě zbaví. Ale to si možná jen dodatečně domýšlím. U nároží s Opletalovou ulicí mi stopl taxíka, rozloučili jsme se a jela jsem se vyspat k sestřence, která bydlí ve Střešovicích na Norbertově. Byla zhruba půlnoc, když jsem k ní dorazila, což znamená, že jsem pana Unterwegera opustila kolem půl dvanácté...

Půl dvanácté...!

V noci z pátku 14. na sobotu 15. září 1990!

Půl dvanácté, kdy na rohu Václavského náměstí a Opletalovy ulice náhle osaměl muž, který měl v hlavě všelijaké myšlenky, v kapsách pistoli, nůž s úzkou čepelí a klíčky od nepříteli daleko zaparkovaného auta.

Půl dvanácté – skoro na minutu shodný čas s jiným rozchodem, který se – jak víme – odehrál jen pár set metrů odtud: ve Štěpánské ulici, kde Petra Bízová náhle opustila svého jednovečerního společníka Martina Jonáše a zamířila do ulice V Jámě. Šla sama: pohledná, sto pětadesát centimetrů vysoká, přiměřeně štíhlá mladá žena se světlými vlasy vlnitě jí rámuujícími obličej.

Už jsme se před časem sami sebe ptali: Čemu a především komu kráčela asi v té chvíli vstříc...?

Víme to teď? Tušíme.

● ● ●

...Kojím se nadějí na život v zítřku. Někdy. Ale strach, že po zítřku přijde další zítřek, trvá. Jsem vězněm vzpomínkami a časem. Sny jsou vracející se minulostí, mé noci jsou znásilnění... Jeden den následuje druhý, mezi tím noc složená z bázlivého bdění, duševní i tělesné onanie a vynuceného spánku. Zklamání beze slov... Čekám na ráno, zavírám oči a chci cítit teplo...

J. U.

● ● ●

Ráno.

Obvykle to tak bývá: po noci přichází – dožijeme-li se ho – ráno.

Johann – Jack Unterweger se v Praze rána dožil a jeho dočasná bytná Růžena Barhoňová rovněž.

„V sobotu kolem deváté,“ vzpomíná na to, „jsem přijela od sestřence do našeho bytu v Prosluněné, protože jsme byli a panem Unterwegerem dohodnuti, že písemně zpracujeme jeho žurnalistické zážitky z předchozího dne. Byl v bytě sám, zrovna se probouzel a říkal, že je unavený, protože se vrátil až pozdě v noci. Ptala jsem se, jak pochodil, odpověděl, že nic moc. Osprchoval se a začali

jsem sepsovat vše, co jsme viděli a slyšeli. Dvakrát mezitím hovořil telefonem s Vídni, jednou to bylo pracovní, pak zřejmě mluvil s ženou, se kterou tam žil. Uvařila jsem také oběd a při té příležitosti mne v kuchyni zezadu objal a sevřel mi prsa. Zasmála jsem se a řekla jsem mu, že by mohl být mým synem a ať toho nechá. Poslechl a pustil mne. Jídlo snědl zcela bez zájmu. Odpoledne se dostavily jeho společníci, udělala jsem jim všem bramborák a potom jsme zajeli k Flekům na pivo. Až tady jsem se v rozhovoru se Soňou dozvěděla, že pan Unterweger je ve své zemi i jinde úspěšným autorem a známou osobu. O to víc mne mrzelo, když jsem si všimla, že v průběhu toho večera se pan Unterweger na rozdíl od ostatních příliš nebaví a připadal mi celkově jiný, než se projevoval dosud. Takový tajuplný, nevypočitatelný a jako by se v něm cosi divného dělo. Když jsem se ho ptala, co mu je, odbyl mne a říkal, že prostě jen nemá náladu a abych si toho nevšimla.

Od Fleků jsem odjela tramvají k sestřenci.

A ty tři, Soňu, její kamarádku a pana Unterwegera, jsem pak viděla už jen v neděli dopoledne, když jsem přijela do bytu v Prosluněné a oni byli již připraveni k odjezdu. Zeptala jsem se, co že tak náhle. Dívky řekly, že by se ještě zdržely, ale Jack má prý nečekané jednání ve Vídni, takže musí odjet a ony se s ním svezou, aby se nemusely později trmáčet vlakem. Rozloučili jsme se, pan Unterweger se se mnou finančně vyrovnal, nasedli do auta a nikdy víc jsem nikoho z nich neviděla...

● ● ●

...Prahnu po svobodě. Zamrzlé city. Co existuje za zády, nestojí ani za nenávist...

J. U.

● ● ●

Neděle 16. září 1990.

Bavorák s vídeňským číslem zmizel za nejbližším rohem.

Zbyla jen vzpomínka.

Znovuvyvolaná k životu v létě roku 1992, kdy Růžena Barhoňová poskytla policii své pozoruhodné svědectví, jež mělo v kontextu všech ostatních zjištění cenu zlata nejen pro naše, ale i rakouské a americké kriminalisty. A kdy paní Barhoňová pochopila, musela pochopit, že muž, kterého před dvěma roky doprovázela při jeho putování za nádražním polosvětlem, nebyl jen intelektuálním podivínem se zvláštními zájmy. A kdy jí možná i mrazivě a s pocitem dodatečného strachu došlo, co všechno se mohlo stát...

Kdo by něco takového byl jen tužil...?!

Prý se – sdělila svědkyně dodatečně a jaksi mimo protokol – pan Unterweger ze svého noblesního BMW 728 ještě ohlédl, zamával jí a usmál se. Tvář a gesto vybrané se chovajícího, šťihlého, dobře vyhlížejícího a navíc ještě úspěšného sympatáka v nejlepších chlapeckých letech: muže, jenž se vzhledem podobal herci Alainu Delonovi, a byl si toho zřejmě i vědom.

Ale také tvář muže, která se jen o něco později objeví v novinách a na televizních obrazovkách celého světa.

Muže, jehož zabijácký akční radius přiměje reportérku stanice CNN k tomu, aby ho v americkém stylu označila za globálního supervraha.

● ● ●

...Byli mi čtyři roky, možná pět... a už jsem byl zkažený, všechno ve mně jásalo, když jsem mohl druhým škodit... O mém stvořiteli bylo známo jen jméno, kromě nárazů jeho ocasu jsem se o něm nikdy nic nedozvěděla... Zůstala po něm kapka amerického vojenského spermatu... Nikdo to nechtěl, nikdo se nestaral o klíčící setbu. Byl jsem ještě hlenovitý chuchvalec v matčině klíně a už mrzutost. Myšlenkově odsunutý... Pak už jsem nebyl chlapec, byl jsem bestie, d'ábel, přestárlé dítě, kterému se líbilo být zlé. Dávno mi vyschly slzy, dědovým každodenním výpraskům jsem se vyhýbal, nebo jsem je snášel s nenávistí, která mě uvnitř spalovala... Žila ve mně naděje na pozdější pomstu, to mě posilovalo... J. U.

● ● ●

Veřejné soudní přelíčení ve Štýrském Hradci – anebo, chcete-li, v Grazu – začalo 20. dubna 1994 a tisk je označil za proces století.

Přestavba justiční síně, vynucená očekávaným zájmem, stála rakouské daňové poplatníky přes čtvrt milionu šilinků – a i tak se kapacita ukázala zcela nedostatečnou. Přestože jen pouhých čtyřicet vstupenek mohli získat běžní občanští zvědavci, neboť zbytek si smluvně zajistily početné štáby sdělovacích prostředků, neváhali zájemci o shlédnutí procesu dokonce i kempovat před soudní budovou.

Akta případu obsahovala na dvacet tisíc stránek.

Obesláno bylo sto šedesát svědků.

Obžaloba vinila Unterwegera z jedenácti vražd, ale protože se k žádnému z těchto skutků podle závěrů z dvouletého vazebního vyšetřování zřejmě nehodlal přiznat a řetězec usvědčování spočíval spíš na nepřímých důkazech, byla připravena jakási pojistka: součástí obžaloby se stalo i snadněji prokazatelné těžké ublížení na těle, které Unterweger spáchal v září 1991 na své přítelkyni Kathrin Zellichové, jíž mimo jiné zlomil klíční kost. Samotné uznání viny z toho činu by vzhledem k jeho podmíněnému propuštění z trestu za vraždu osmnáctileté dívky, spáchanou v polovině sedmdesátých let, stačilo k doživotnímu odsouzení.

Johann - Jack Unterweger, jehož příjmení v českém překladu znamená cosi jako „spodní chodníček“, si však věřil.

Anebo, možná nevěřil, ale uměl se dokonale ovládat.

Ať tak či onak, vstoupil tento čtyřiačtyřicetiletý muž, označovaný před časem za „básníka podsvětí“, do přeplněné soudní síně v Grazu sebejistě, spíš to byl příchod hvězdy než obžalovaného v mnohonásobné hrdelní při. S úsměvem nastavil obličej objektivům fotoaparátů i kamerám a hned ve svém prvním vystoupení sdělil soudu i osmičlenné laické porotě:

„Chci, abyste věděli, že jsem nevinný. Pokud mne přistihnete při lži, klidně mne odsuďte k nejvyššímu trestu.“

Opavdu: nebylo snadné přistihnout ho potom při lži.

Především však proto, že se s pomocí svých obhájců vyhýbal čemukoliv konkrétnímu a svou obratnou výřečnost, na níž si jinak zakládal, zkrotl do několika málo záporných obrátů: ne, nespáchal jsem, to jsem nebyl já, nic takového se nestalo, ne, ne, ne.

Třicetistránková obžaloba tvrdila opak: ano, ano, ano.

● ● ●

...,Z takovéhle hnusné píči ses narodil,“ vysvětlil mi jednu dědu, byl opilý a vedle něj ležela jedna nahá teta, s roztaženými nohama, stejně opilá jako on. Žádostivě, se slinami v převislém pravém koutku poraněném ve válce, se v ní hrabal, strkal jí tam svůj mohutný ocas, a pak i jiné předměty, nejčastěji násadu od biče... Mezi miliskováním a supěním mi vyvětlil, jak jsem vznikl... Zbytek takových nocí jsem trávil na dřevěné lavici... Chtěl jsem vyrůst, a hodně rychle. Chtěl jsem se brzy pomstít a chtěl jsem dělat s tetami to, co děda....

J. U.

● ● ●

Nebyla to však jen obžaloba.

Také defilé smrti a pohled na totálně zmarněný, zoufale nešťastný život vyvržence. Což není hlas v Unterwegerův prospěch, jen konstatování. Nelze se za svůj vlastní osud, byť otřesný a prostý všeho idealismu, programově mstít brutálními vraždami. On se však pro to rozhodl. Ženy a pomsta: dva erbovní, dominující pojmy v myšlení i citění Johanna-Jacka Unterwegera. Zásadní kompas jeho činu. Mstou se zabýval – čteme to ostatně v jeho autentických výrocích – už od okamžiků, kdy začal jako trýzněné, stále někam odsouvané, krajně nežádoucí a pak už i zneužívané dítě vnímat a hodnotit svět kolem sebe.

A ženy?

Prošly mu jich náručím, a jeho značně autobiografické knihy o tom svědčí, desítky, možná jich byly dokonce stovky, některé snad i miloval. Ale většinu z nich nenáviděl: zacíleně a vyhraněně pak ty, které mu svým povoláním připomínaly ponižující a duši ničící úděl jeho matky.

Nenáviděl je a trestal.

Začalo to už před dvaceti roky, v prosinci 1974, kdy po řadě drobnějších konfliktů se zákonem spáchal svou první vraždu. Osmnácti-

Oběť...

...a její vrah

letou studentku Margaretu Schäferovou z německého Eversbachu, která náhodou vstoupila do jeho auta, odvezl na lesní mýtinu a tam dívku doslova umučil. Svlékl ji donaha, bil pěstmi i ocelovým prutem, až po krk ji zahrabal do země a v blízkosti jejích očí se ukájel – teprve potom jí omotal krk podprsenkou a na šíji pevně utáhl uzlem. Následovalo rychlé dopadení a soudní výrok o doživotním trestu. Profesor psychiatrie Klaus Jarosch tehdy ve svém posudku napsal, že „vzhledem k velmi nepříznivým, doslova traumatizujícím okolnostem dětství i dospívání, kdy prožil mnoho ran a ústrků a kdy se projevil především absolutní nedostatek mateřské, či aspoň svěřenecké, tedy náhradní ženské lásky, je a asi i navždy zůstane tento muž, syn prostitutky a jejího náhodného zámořského zákazníka, jedincem psychicky abnormálním, a zejména vůči ženám jako takovým hluboce agresivním a krajně vypočítavým“. Navzdory této

prognóze se přihodilo to, co již víme: „zcela napravený“ Johann-Jack Unterweger po patnácti letech, během nichž se z něho stal spisovatel a slavný člověk, vězení v dubnu 1990 opustil.

A dostal tím příležitost...

Ne, nebyla to jen obžaloba, bylo to i vymezení milníků další etapy kruté divného života.

Září 1990 – Jackův víkendový výlet do Čech přinesl smrt devětatadvacetileté pražské prodavačky Petry Bízové, se kterou se náhodně setkal v centru Prahy.

Říjen 1990: smrt postihla prostitutku Brunhildu Masserovou z Grazu. Dvě školačky náhodou objevily její tělo až po třech měsících a vnější okolnosti jako kdyby i v detailech kopírovaly případ Petry Bízové: Brunhilda ležela osm kilometrů od města v korytě potoka, přikrytá větvemi a listím, zardoušená a s bodnou ranou na pravé hýždi.

Prosinec 1990: Bregenz a jedenatřicetiletá pouliční lehká žena Heide Hammererová. Naposledy byla spatřena u podzemních garáží v doprovodu muže, jehož svědecký popis odpovídal vizáži Jacka Unterwegera. Udušil ji v lese za městem roubíkem z jejích vlastních kalhotek.

Březen 1991 – sedmého dne toho měsíce pozdě večer zmizela v Grazu pětadvacetiletá prostitutka Elfriede Schrempfová. Zbytky jejího těla našli až po půl roce v mlázi nedaleko dálnice u Lichtenbergu a měla na sobě jen ponožky a několik laciných šperků.

Duben 1991 – vrah zběsile zrychlil tempo svých útoků, třikrát za sebou udeřil ve Vídni a zůstal věrný profesi svých obětí. Silviu Zagerlové bylo triadvacet let a až do léta toho roku odpočívalo pak její zmučené nahé tělo v lesním prostoru dvaadvacet kilometrů od města. Pětadvacetiletá Sabina Moitziová zmizela pouhých osm dní po své předchůdkyni. Násilník ji uškrtl její punčochou a za provizorní hrob vybral les vzdálený osm kilometrů od míst, kde lovila své zákazníky. V závěru měsíce zemřela ještě dvaatřicetiletá Regina Premová a zbytky jejího těla, roztahané zvěří, se podařilo policii najít skoro až po roce.

Květen 1991: tečka za evropským působením. Pětadvacetiletá prostitutka Karin Eroglu-Sladky naposledy shlédla světa Vídně osmého dne toho měsíce. O týden později narazili turisté na její tělo v sedmnáct kilometrů vzdáleném lesním masivu u Gablizu. Byla zřejmě týrána a pak zardoušena vlastní blůzou, zůstaly jí šperky, ale oblečení i prádlo vrah – jak bylo ostatně jeho pravidelným zvykem – odnesl.

Červen 1991: protože se rakouská policie začala o Unterwegera blíže zajímat – stačilo přece porovnat „rukopis“ těchto činů s okolnostmi vraždy spáchané v roce 1974 – přesunul se „básník podsvětí“ za oceán: do Kalifornie. A brzy poté, 20. června, ze své noční štace na křižovatce 7. ulice a Tow Avenue v Los Angeles zmizela jedenadvacetiletá kněžka lásky Shannon Exleyová. Hlídku městské policie objevila pak její tělo na nepříliš vzdáleném hřišti mateřské školy. Byla opakovaně zraněna tupým předmětem, uskrčena a na spodní části těla měla jen ponožky.

Totéž město, tentýž měsíc, jen o osm dní později: třiatřicet let bylo ženě, která se jmenovala Irene Rodriguezová a nabízela služby ve stejném prostoru jako její předchůdkyně. Našli ji tři kilometry odtud a policejní lékař konstatoval kruté předsmrtné zacházení a uskrčení pomocí pásky a podprsenky.

Září 1991: finální pořadové číslo jedenáct – pokud se vrahovi některý z dalších činů nepodařilo zcela utajit – patří šestadvacetileté Sheri Ann Langové z Hollywoodu, jejímž operačním prostorem byly zdejší motely. Zmizela 3. září a pro místo úkrytu těla vybral násilník okolí luxusních sídel filmových hvězd v Malibu. A zase: uskrčena vlastní podprsenkou.

Konec.

Nedlouho poté byl rakouský občan Johann-Jack Unterweger v Miami zadržen, jakýkoli náznak viny samozřejmě popřel, ale nemohl zabránit odstartování téměř třicetíměsíční dělné spolupráce kalifornských kriminalistů nejen s rakouskými a později i českými kolegy, ale také se špičkovými specialisty z celého světa. Teprve potom – v dubnu 1994 – bylo možno posadit Unterwegera na lavičce obžalovaných v Grazu a pokusit se přesvědčit porotní soud, že tento muž před nimi, sympaticky vyhlížející chlapík a miláček médií, mimo jiné autor úspěšné autobiografické knihy s názvem Očistec aneb Cesta do kriminálu, je jedním z největších sexuálních zločinců novodobé evropské historie: sadisticky jednajícím jedenáctinásobným vrahem žen. Vlastně dvanáctinásobným – připočteme-li k tomu i první oběť, za jejíž smrt ho již kdysi odsoudili.

● ● ●

... Budím se, vrávorám omámen osvobozujícím bezvědomím spánku. Jsem zalitý potem. Třesu se. Bídě malý ze sna, který je každodenní vzpomínkou. Se strachem zírám do neznámé tmy přístích minut...

J. U.

● ● ●

Nebyl to snadný proces.

Díky usvědčovacího přediva do sebe zapadaly, ale netvořily pevnou hráz. Obžalovaný, o jehož inteligenci nikdo nepochyboval, toho uměl využít. S psychology a psychiatry odmítl spolupracovat, nicméně osobnostní posudky znalců hovořily jasně: „Johann-Jack Unterweger je za své činy plně odpovědný, ale jde o jednotlivce s rysy krajně abnormálními, v nichž převažuje prvek sebepřeceňování a domněnka, že je výjimečným člověkem. Při vraždách a brutalitě, která smrti obětí trýznivě předcházela, šlo o patologicky mstivou touhu po absolutním podmanění těchto žen a jejich nitermém i fyzickém pokoření. Netoužil ani tak po jejich tělech jako sexuálním objektu, ale po bolesti jejich těl...“ Zasněžení ze světa kriminalistiky i justice byli přesvědčeni, že Unterweger je pachatelem oněch jedenácti vražd, ale tušili, že bude těžké mu to dokázat. Nicméně se podařilo soustředit fakta o tom, že ve všech případech se nacházel v místech, kde ke zmizení zavražděných žen došlo. Naplnil se tím závěr srovnávací expertizy renomovaného Národního centra pro výzkum násilné kriminality při americké FBI, kde došli k závěru, že „nenapodobitelně shodných rysů v detailních a veřejnosti neznámých okolnostech provedení těchto skutků je tolik, aby to stačilo k odhadu, že pachatelem je jeden a tentýž člo-

věk, a podaří-li se tedy prokázat, že se dotyčný po kritickou dobu v daném prostoru vyskytoval, lze s vysokou mírou pravděpodobnosti počítat s tím, že je pachatelem zmíněných zločinů“.

Obhájce Hans Lehofer tuto formulaci samozřejmě napadl: „Pravděpodobnost...? Co to znamená?! K tomu, abyste někoho poslali na zbytek života do vězení, nemůže postačovat pravděpodobnost. Je třeba důkazní jistoty. Předložte důkazy a hovořme o nich.“

Předkládali je – anebo se o to aspoň pokoušeli.

Snad každý ze 673 dnů, které Unterweger po podmíněném propuštění z vězení prožil na svobodě, byl hodinu po hodině podroben zkoumání, pořídila se o tom dokumentace včetně síťových grafů – a místopisné i časové souvislosti s vraždami byly do očí. Svědka, který by pachatele viděl přímo při činu, se ale pochopitelně najít nepodařilo, takové věci se u sexuálních zločinů jen málokdy stávají a Unterweger byl při svém konání velmi opatrný.

A dál...

Nadnárodně působící Kriminalistický vědecký institut v Curychu prokázal, že některé oděvní součásti nalezené u Unterwegera při domovní prohlídce – jmenovitě šlo o šálu a kalhoty – přišly do styku s oblečením zavražděné prostitutky Heide Hammererové, a důkazem toho byly zachované mikroskopické stopy vláknin. Na svetr této ženy, která přišla o život v městě Bregenz u rakousko-švýcarských hranic, se také našel vlas, jehož původ byl po složitých analýzách přiřčen obžalovanému.

Klíčovou roli v usvědčování sehrál však pražský případ Petry Bízové.

Šlo – kromě jiného – zase o vlas.

Tentokrát dlouhý, ženský a blondatý.

Přesněji řečeno to byly tři vlasy, jen jeden z nich měl však ještě kořínek a hodil se tedy ke genetickému zkoumání. Tři vlasy, které se zachytily v úzkém prostoru mezi sedadlem spolujezdce a podpěrkou hlavy ve voze BMW 728, jímž v září 1990 přijel Jack Unterweger na návštěvu Prahy. Cesta k tomuto nálezu nebyla snadná, protože Unterweger vůz před odletem do Spojených států prodal a nový majitel se auta časem zbavil odprodejem do bazaru. A když už měli rakouští kriminalisté vlasy z auta, potřebovali srovnávací materiál: požádali tedy české kolegy nejen o vzorek vlasů zavražděné, ale také o krevní vzorky jejich rodičů, aby se daly porovnat genetické znaky. Stalo se. Ústav soudního lékařství v Bernu, využívající špičkových metod analýzy genetické kódu, došel pak k závěru, že „předložený vlas z vozu obžalovaného je s jistotou 99,96 procenta vlasem paní Bízové z Prahy“.

Rozhodující důkaz?

„Zpočátku jen důkaz nepřímý,“ říká k tomu Jaroslav Hlaváč ze středočeské kriminálky, který se tehdy přípravy i průběhu procesu osobně zúčastnil. „Obhájci přirozeně namítali, že z jediného vlasu nelze nic usuzovat a genetiku odsouvali kamsi do říše bajek. Sám Unterweger se však dopustil osudného omylu, když již předtím na přímou otázku odpověděl, že žádnou paní Bízovou nikdy neviděl, nikam nevezl – a že v Praze auto nikomu nepůjčil. Sám tedy přeměnil nepřímý důkaz v důkaz přímý. Kdyby totiž připustil, že si svezl a někde vysadil, těžko by se mu dokazoval opak. Takhle to bylo jasné. Argumentoval také tím, že by se s ní nedomluvil. I na to jsme byli ale připraveni a na Moravě, kde se Bízová vyučila prodavačkou, jsme sehnali duplikát jejího vysvědčení: jedním z předmětů byla němčina. A když jsme navíc přispěli svědectvím paní Barhoňové, která Unterwegera toho večera doprovázela a rozloučila se s ním v kritickém čase půl hodiny před půlnocí, a když jsme promítli před soudem letecký videozáznam centra Prahy a jejího okolí, který vše názorně ukazoval, obhajoba nesporně utrpěla prohru a porotě to navodilo – myslím si – velmi reálné a tím vlasem zcela podložené představy.“

Představy...

O tom, že se v té noci ze 14. na 15. září 1990 cesty vraha a oběti na Václavském náměstí nebo v jeho těsné blízkosti prořaly. Možná ji oslovil a nabídl, že společně dojdou do parkingu pod Národním divadlem pro jeho auto a doveze ji domů. Možná to bylo jen trochu jinak: došel si pro auto, vrátil se do centra a teprve potom na sebe narazili a ona usedla do jeho vozu..

O tom, jak logicky navazovala cesta z centra Prahy rámcově směrem k jejímu modřanskému domovu, někde asi ještě cosi popili – a potom...

O tom, jak stačilo ve skutečnosti i na videozáznamu prodloužit pomyslnou přímkou a dotknout se konečného bodu: mělkého potůčného koryta v Břežanském údolí, kde dva studenti našli v sobotním zářijovém ránu nahou ženu v poloze, která jednomu z nich připomínala ukřižování.

Jeden jediný blondatý vlas modřanské paní Petry...

Přispěl nesporně k pachatelově totální porážce.

Graz, úterý 28. června 1994. Netrpělivě očekávaný závěr procesu. Šest z osmi porotců při hlasování usoudilo, že Johann-Jack Unterweger spáchal přinejmenším devět z jedenácti vražd, z nichž byl obžalován. Rozsudek tomu podle zdejšího trestního zákona odpovídal: devětkrát doživotní žalář.

● ● ●

...Každá vina je po více než pěti letech pobytu v cele neskutečná. Již jen schematická a rozeznatelná pouze po přitážení silou za vlasy. Přžití dneška potlačuje věrejšek... Iluze zůstávají zkreslujícím zrcadlem. Kdo žije podle nich, rozbije se o zítřek... Někdy v takových ranních minutách myslím na to, jestli bych se neměl rozloučit. Myšlenky vedou pohled k umyvadlu. Nový balíček žiletek leží připraven. Také dlouhá, silná kožená šňůra. Zásobil jsem se pro minutu posledního rozhodnutí. Vidím, jak moje tělo ochabuje, s konečným záchvěvem uniká tomuto osamělému vegetování... Přerušuji běh myšlenek, ležím bez hnutí, naslouchám do svého nitra... Všechno zůstává tiché. Mám strach – jinak nic...

J. U.

● ● ●

Strach.

Jině zabíjel a trýznil bez zábran a beze strachu, sebe zabít se bál. Tehdy před lety – po první vraždě, prvním doživotí a v době, kdy v cele psal knihu s názvem Očistec – mu tedy strach zabránil v tom „posledním rozhodnutí“. Nyní už ne. Čtyřiačtyřicetiletý Johann-Jack Unterweger, o jehož vztahu k nekonečnosti a zoufalství vězeňských nocí jsme se přímo od něho již leccos dozvěděli, nepřehlé ani tu první noc následující po rozsudku. Našli ho ve středu 29. června 1994 ve tři čtvrtě na čtyři ráno: oběsil se nad záchodovou mísou ve své cele. Jako oprátka mu posloužila šňůrka z erárních tepláků. Následné vyšetřování vyloučilo možnost cizího přispění, a ostatně i jeden z obhájců připustil, že se mu Unterweger již při zahájení procesu svěřil s tím, že když prohraje svou při, zúctuje se životem. Unikátním rozbozem přispěla také narychlo prizvaná expertka na vázání uzlů z americké FBI, která ve svém dobrozdání uvedla, že „sebevrah upevnil improvizovanou oprátku na pevný předmět u stropu pomocí naprosto stejného uzlu, jaký používal na škrtidlech u žen, jejichž životy měl na svědomí“.

Tentokrát připravil uzel sám pro sebe.

Kdybychom si s tím chtěli trochu pohrát, dalo by se říci, že to byl třináctý smrtící uzel života Johanna-Jacka Unterwegera.

Třináctý a poslední.

(Jména některých aktérů byla v obou příbězích z pochopitelných důvodů pozmeněna.)

Foto archiv autora

